

Artróza

MUDr. Martin Komzák, Ph.D.

FSPS MU

Klasifikace kloubních onemocnění

I. Zánětlivá revmatická onemocnění

- revmatoidní artritida
- ostatní difúzní onemocnění pojiva
- spondylartritidy

II. Degenerativní kloubní choroby (osteoartróza)

III. Metabolická kostně-kloubní onemocnění

- krystalové artropatie
- osteoporóza, osteomalacie

Klasifikace kloubních onemocnění

IV. Mimokloubní revmatismus

V. Infekční artritidy

VI. Další onemocnění

- nádory a paraneoplastické syndromy
- endokrin. poruchy
- porucha nervového a cévního zásobení
- avaskulární osteonekrózy
- krvácivá onemocnění
- další

Arthrosa

ARTROSA

DEGENERATIVNÍ ONEMOCNĚNÍ KLOUBŮ

/Osteoarthrosa, arthrosis, osteoarthritis/

Definice:

Nezánětlivé degenerativní kloubní onemocnění charakterizované nadměrným opotřebením kloubní chrupavky, subchondrální sklerózou, tvorbou osteofytů a změnami měkkých tkání, které zahrnují synoviální membránu, kloubní pouzdro, kloubní vazy i svaly.

Klinicky: je onemocnění charakteristické bolestmi kloubů, citlivostí, limitací pohybu, krepitací a příležitostnými otoky různým stupněm zánětlivých změn, bez systémových změn.

Patologický obraz

- nepravidelná degradace chrupavky
(**chondromalacie**)
- sklerosa subchondrální kosti
- vývoj cyst, marginálních osteofytů
- změny prokrvení metafysy
- zánětlivé změn synovie

Histologický obraz

časná fragmentace chrupavky

trhliny chrupavky

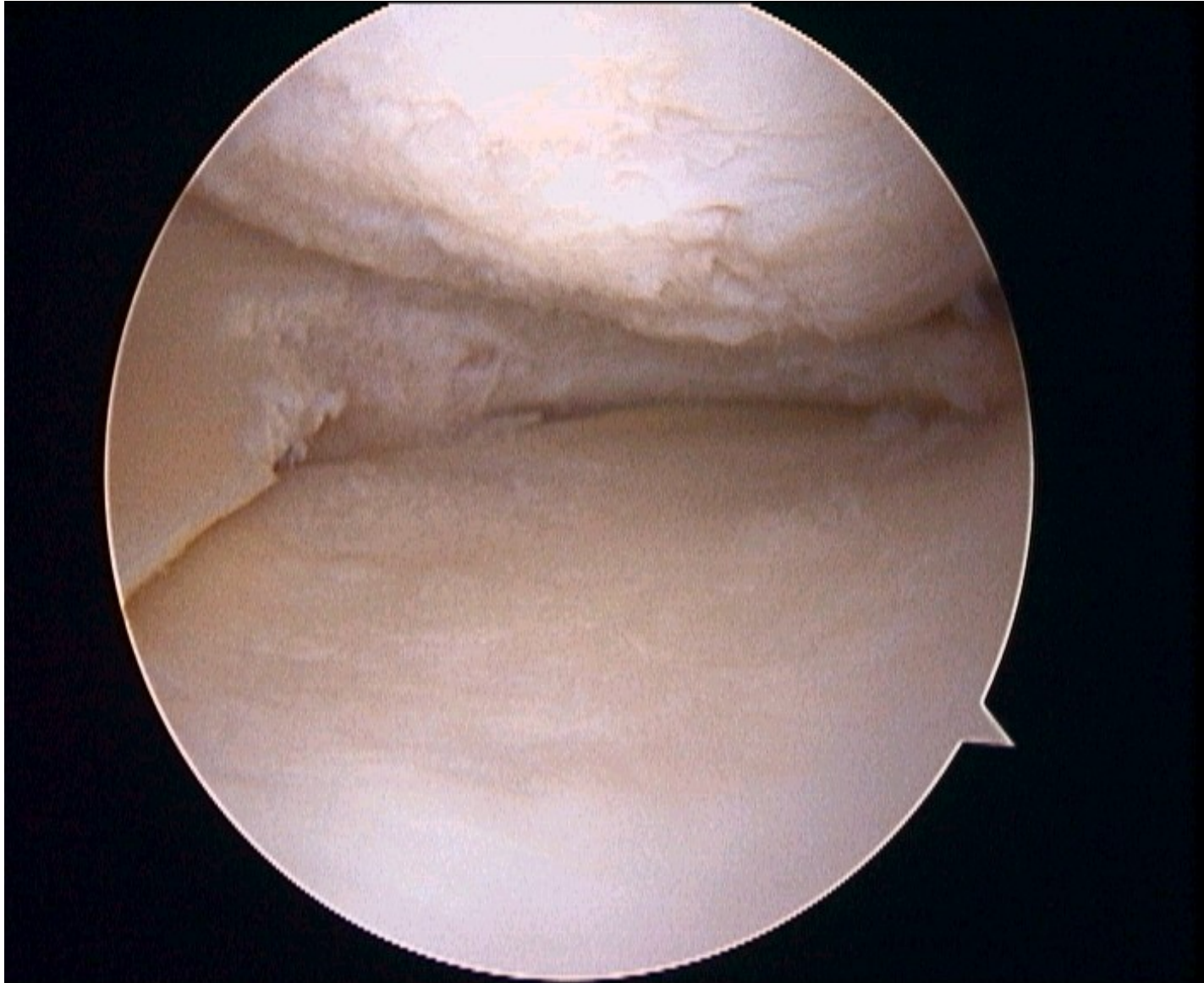
změny cévního zásobení kosti

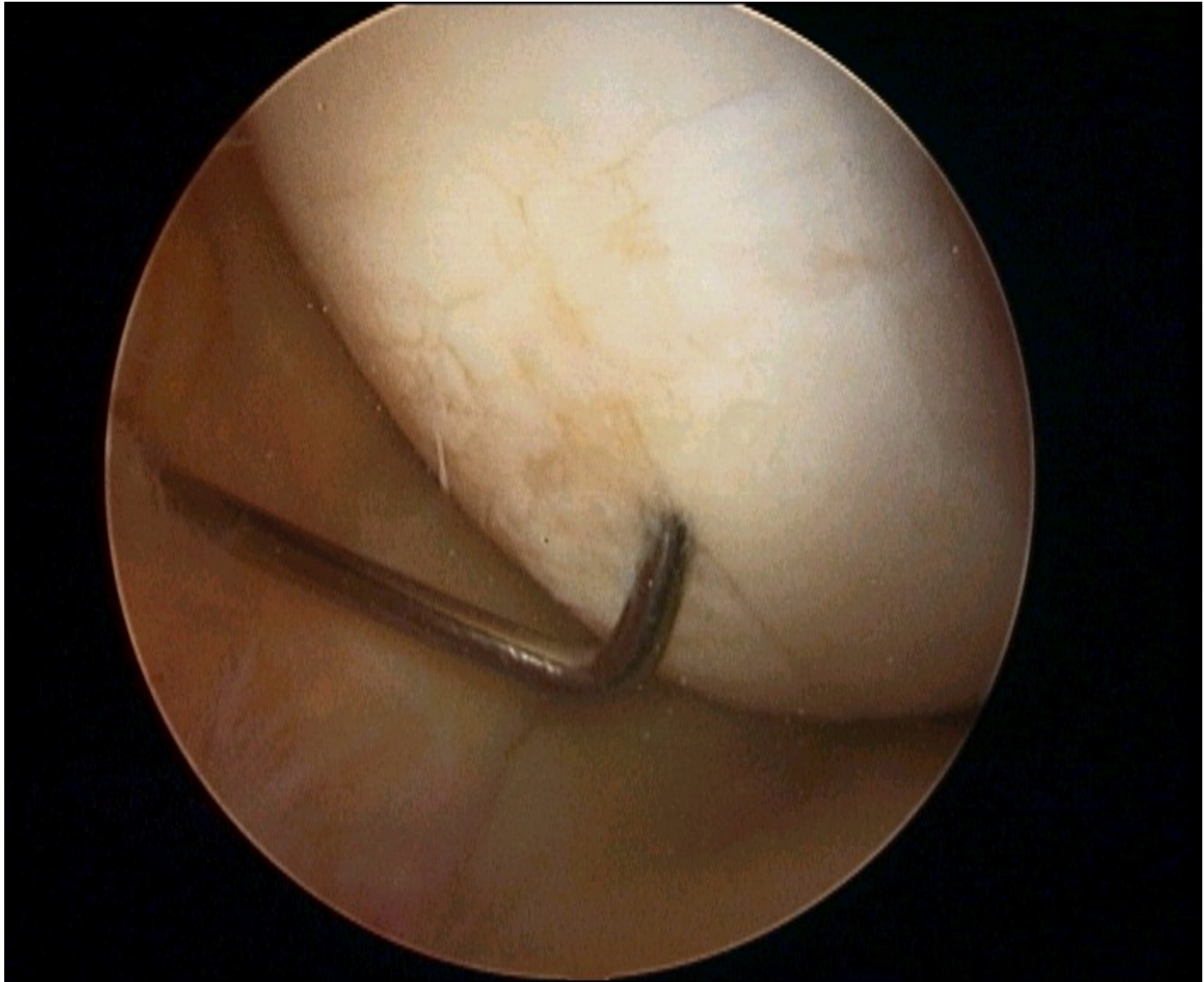
reparační změny

tvorba osteofytů

sklerosa až osteonekrosa subchondrální kosti

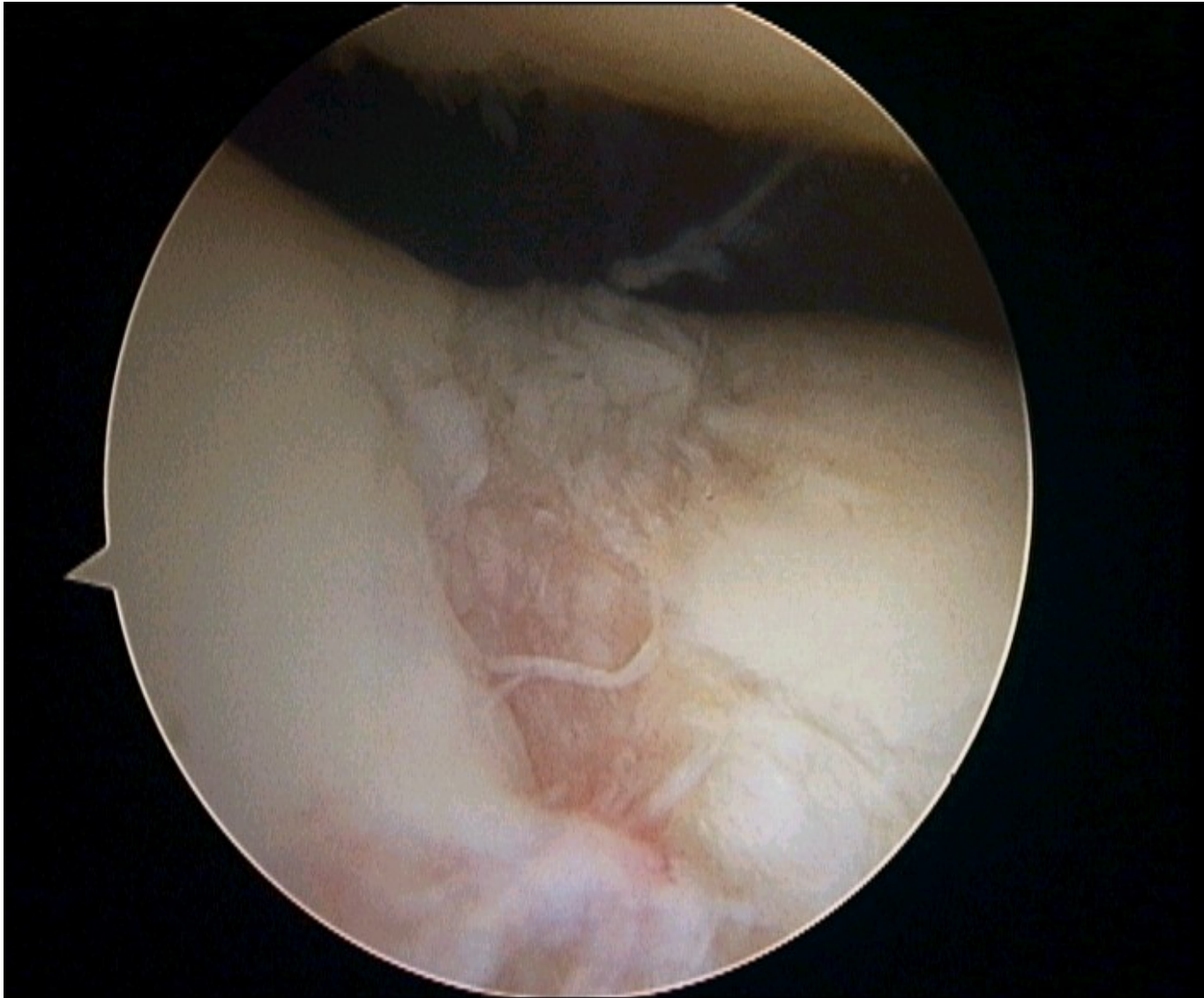
Chondromalacie

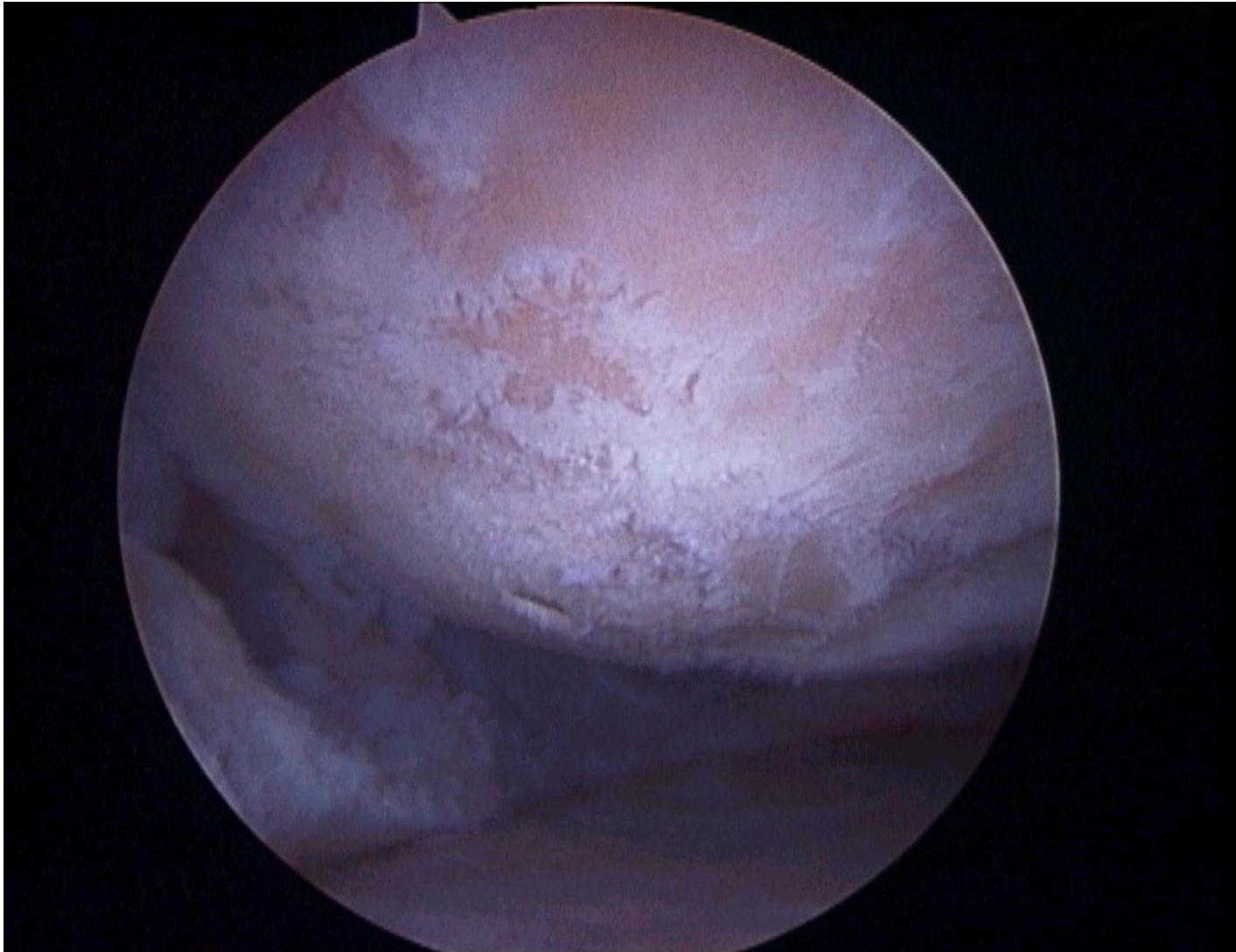

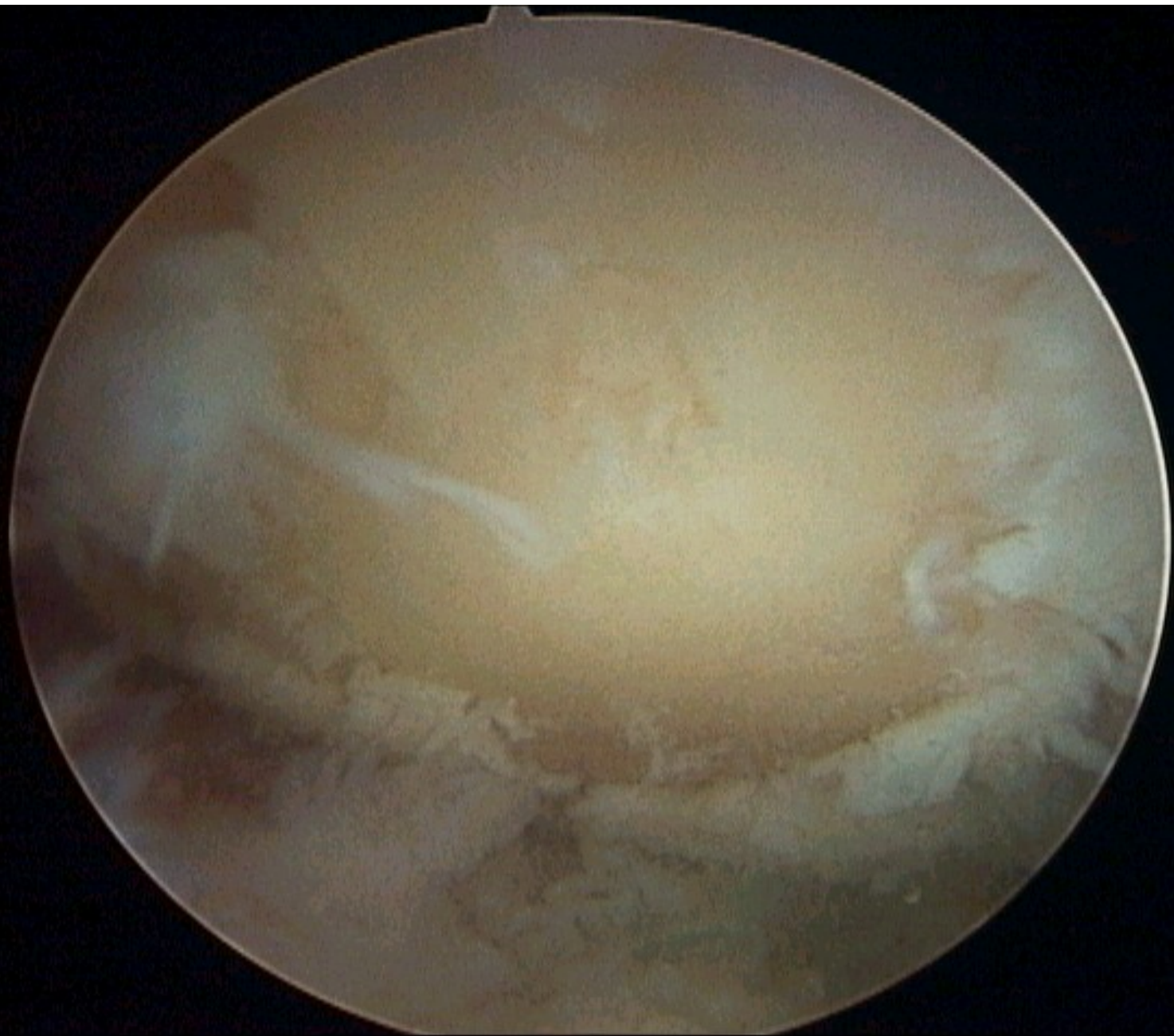

Defekt v oblasti PF kloubu

Gonarthrosis

Biomechanické změny

Alterace

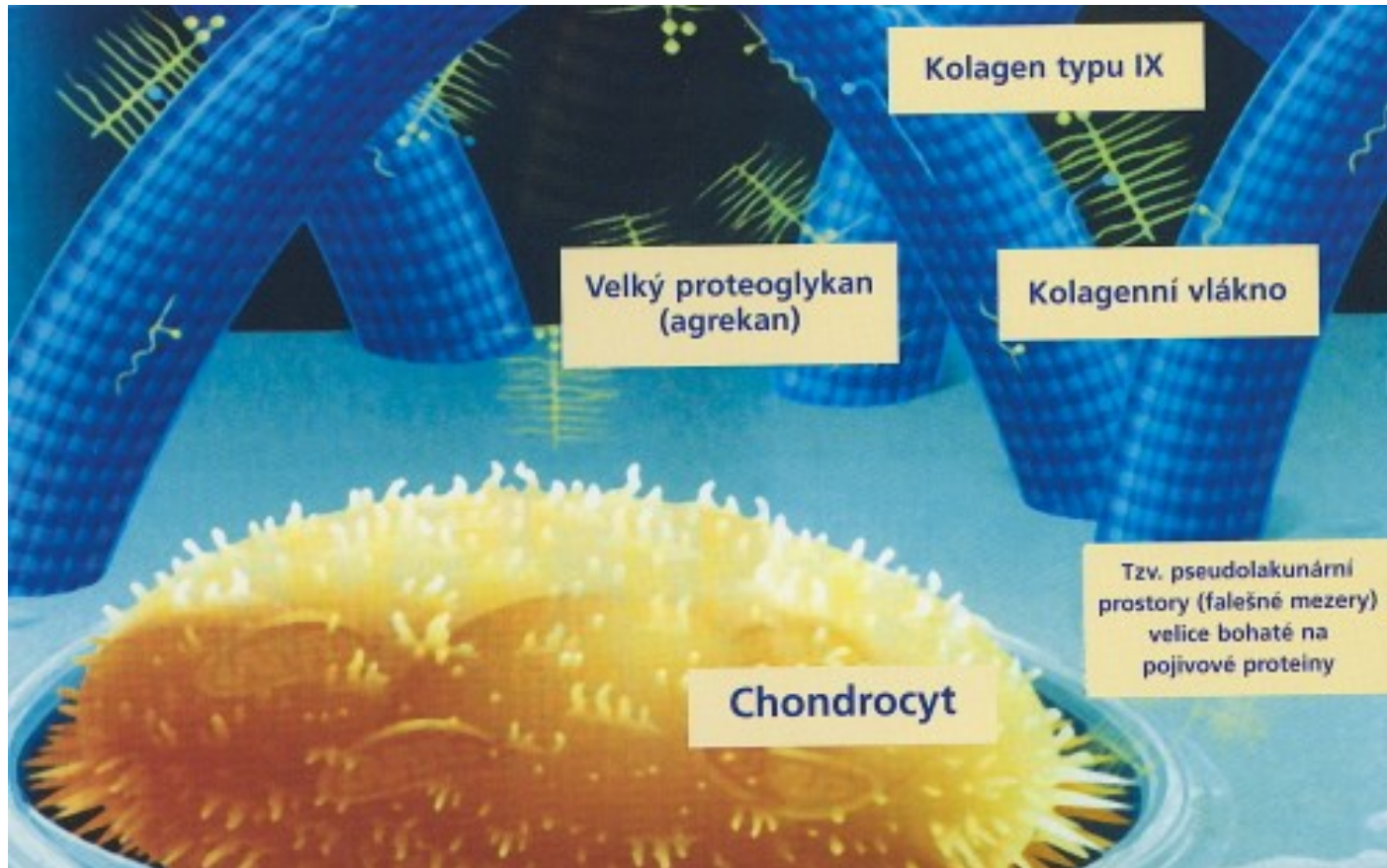
- vlastností chrupavky
- pevnosti, pružnosti, odolnosti na stříh
- obsahu vody v mezibuněčné hmotě

Biochemické změny

redukce koncentrace proteoglykanů:

- struktury a velikosti proteoglykanagregátů
- kolagenních fibril,
- vzrůstající syntésou a degradací matrix.

Struktura chrupavky

Patogeneze artrózy - rekapitulace

vyvolávající podnět

biochemické změny

mikroskopické změny

makroskopické změny

klinické změny

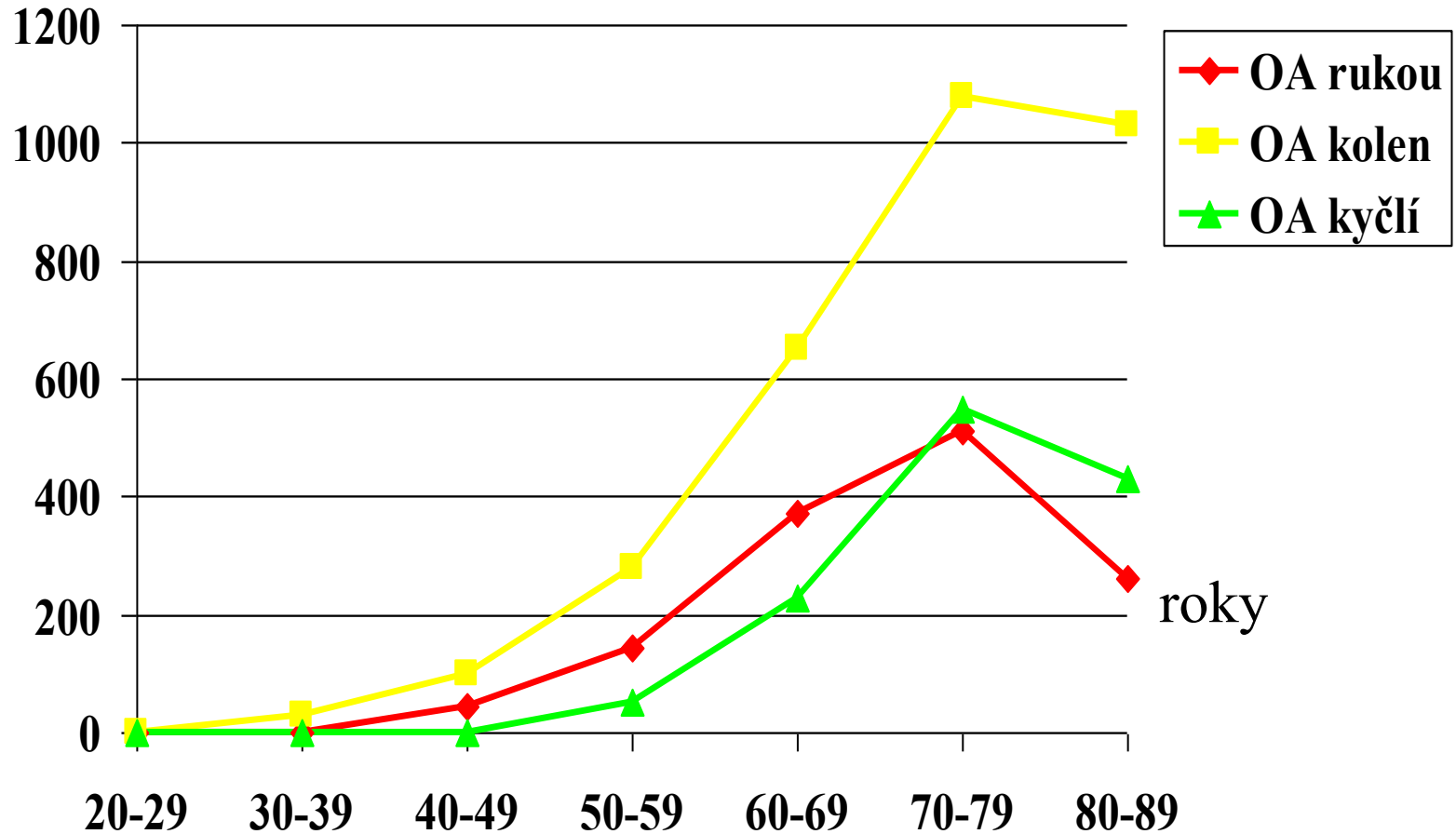

RTG změny

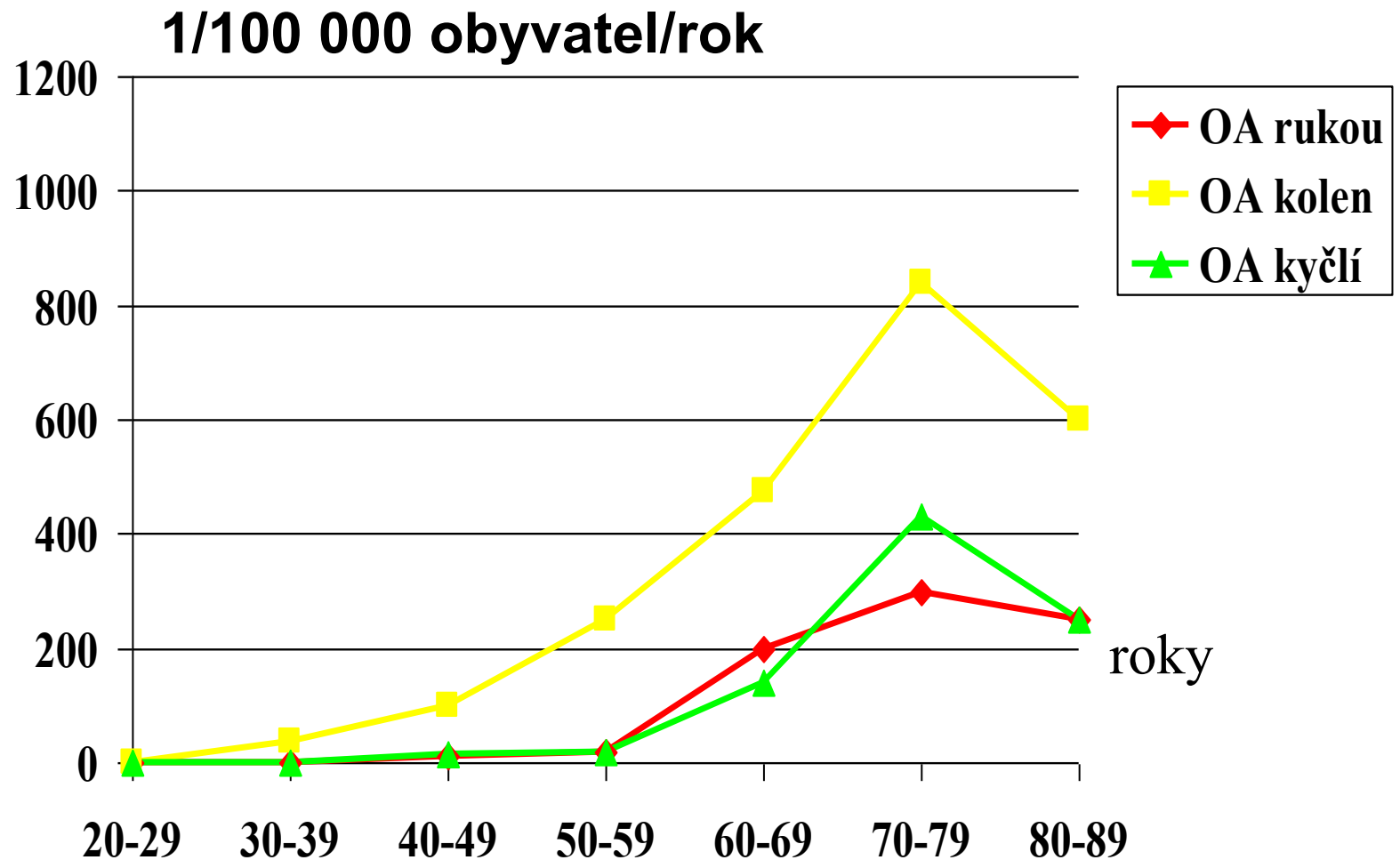
- **dochází k přestavbě chrupavky, její nižší kvalitě a postupnému úbytku a reakci okolních kloubních tkání (kost, pouzdro, vazy)**
- **nejedná se o prosté stárnutí chrupavky**
- **nejedná se o pouhý mechanický „otěr“ chrupavky**

Incidence OA - ženy

1/100 000 obyvatel/rok

Incidence OA - muži

Osteoarthrosa

- Idiopatická
- Sekundární

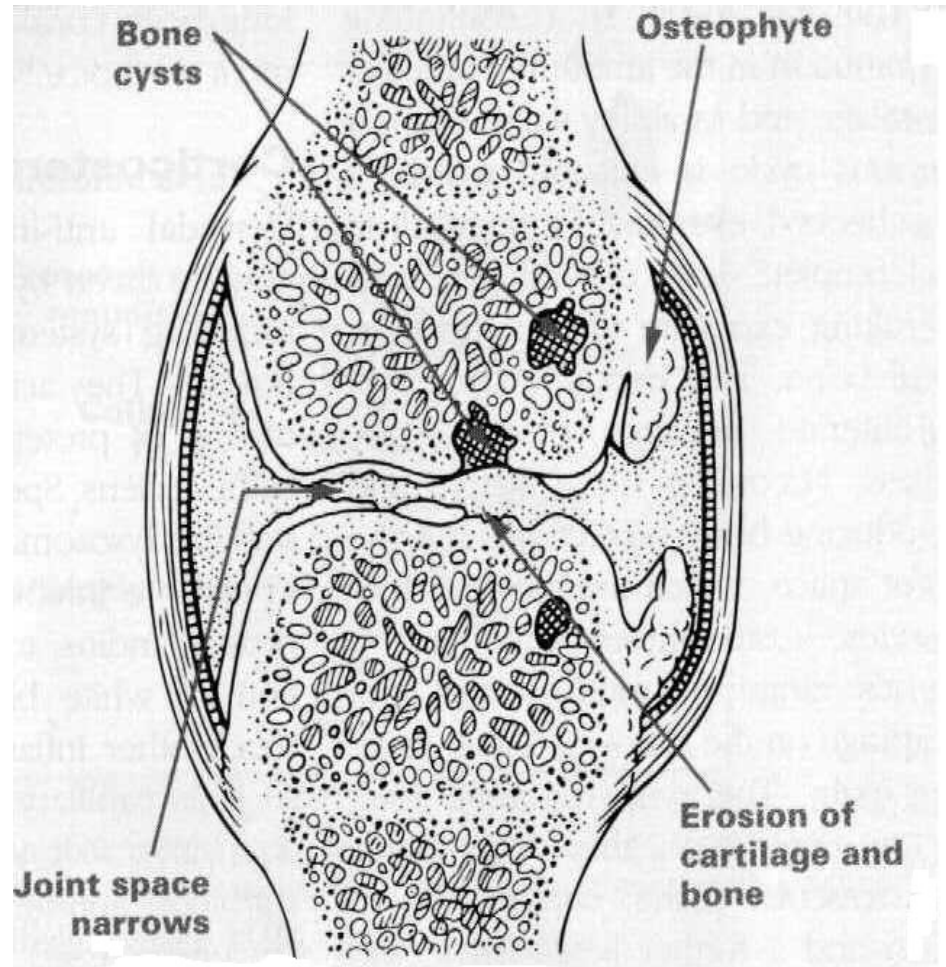
Idiopatická

- Lokalisovaná – oblasti
- Generalisovaná – více než 3 oblasti

Sekundární - prearthrosy

- Vrozené či vývojové změny DDH –residuální dysplazie
avaskulární nekróza,
CLP,
CVA,
osové deformity
- postraumatická, laese men.,LCA, LCP,
- aseptické nekrózy
- pozánětlivá purul. coxitis,
- Metabolické změny ochronosis, Wilson, Gaucher,
- Neuropatická CMT, DMO, lues
- Jiná onemocnění (hemofilie)

Osteoarthritis

RTG stadia artrózy

Kellgren-Lawrenc

- **Kyčelní kloub**

- I st. zúžení kloubní štěrbiny mediálně a počátek tvorby osteofytů hlavice
- II st. snížení kloubní štěrbiny inferomediálně, zřetelné okrajové osteofyty a subchondrální skleróza
- III st. kloubní štěrbina výrazně zúžena, výrazné osteofyty sklerocystické změny, detritové cysty hlavice i acetabula, deformity hlavice i acetabula
- IV st. vymizení kloubní štěrbiny, skleróza a cysty, pokročilé deformace hlavice a acetabula

- **Kolenní kloub**

- I st. subchondrální skleróza, přihrocení eminence, drobné osteofyty
- II st. malé zúžení kloubní štěrbiny, oploštění kondylu femuru, okrajové osteofyty
- III st. jasné zúžení štěrbiny, tvorba pseudocyst, výrazné osteofyty, deformity
- IV st. výrazné zúžení až vymizení štěrbiny, ložiskové kostní nekrózy

Příznaky osteoartrózy

- klinické symptomy
  - bolest kloubu (ponámahová, startovací, klidová, noční)
  - ztuhlost kloubu
  - omezení hybnosti
  - deformity,

Komplexní terapie OA

- **Nefarmakologická léčba**
  - edukace
  - režimová opatření, redukce hmotnosti
  - rehabilitace
  - fyzikální léčba, balneoterapie
- **Farmakoterapie**
  - léky, ovlivňující látkovou výměnu chrupavky
  - protizánětlivé léky (nesteroidní antiflogistika)
  - analgetika
  - intraartikulární kortikosteroidy
- **Chirurgická léčba**

Režimová opatření

- **přiměřený pohybový režim**
  - odstranění nadměrné zátěže kloubu
  - klid a fyzické šetření v době bolestivé dekompenzace
  - cvičení, zpevnění svalstva
- redukce váhy (optimální BMI <25)
- racionální strava s dostatkem bílkovin a vitaminů
- opěrné pomůcky

Farmakoterapie

- Symptomatická léčba

1) NSA dle vztahu cox1/cox2

- **nespecifická** diclophenac, ibuprofen, indometacin, pyrazolidiny, tiaprofen, piroxicam, salicyláty, naproxen, ketoprofen
- **selektivní** cox-2 inhibitory: nimesulid, meloxicam
- **specifické** – coxiby – rofecoxib, valdecoxib,

2) Steroidní antiflogistika methylprednisolon, dexametazon, **triamcinolon**

3) SYSADOA (symptomatic slow acting) - Chondroprotectiva DMOAD chondroitinsulfát, glykosamin, kyselina hyaluronová, diacerein

DMARDs – (disease modifying) - antimalarika-chlorochin, soli Au, sulfasalazin, penicilamin, metotrexát, azatioprim, cyklofosfamid,
biologické léky (Infliximab- anti TNF α , Etanercept-hr-TNFr-FcIgG, Anakinra IL-1 antagonist)

Léčba bolesti -analgetika

- **bolest je hlavní obtíž, doprovázející artrózu**
- **bolest je velmi individuální**
- **většinou neodpovídá stupni postižení kloubu a RTG**
- **zhoršuje kvalitu života**
- **omezuje možnost cvičení a rehabilitace**
- **analgetika, nesteroidní antirevmatika**

Látky, příznivě ovlivňující látkovou výměnu v chrupavce

- **SYSADOA (dříve „chondroprotektiva“)**
- **stimulují novotvorbu složek mezibuněčné hmoty chrupavky**
- **inhibují aktivitu enzymů, štěpících chrupavku**
- **působí protizánětlivě**
- **žádné nebo nezávažné vedlejší účinky**

Terapie condrosulfem Chondroitinsulfát 4, 6

- 3 měsíční kúra
- Arthrosa 2. -3. Stupně
- efekt terapie dobrý

Kyselina hyaluronová

- 1980 Healon Uppsala Sweden
arthrosa koní
- Je přítomna všude ve všech pojivových tkáních
- Elastoviscosity kloubu
- Vyplňuje prostory mezi kolagenními fibrilami již 0,03% koncentrace.

Účinek léků

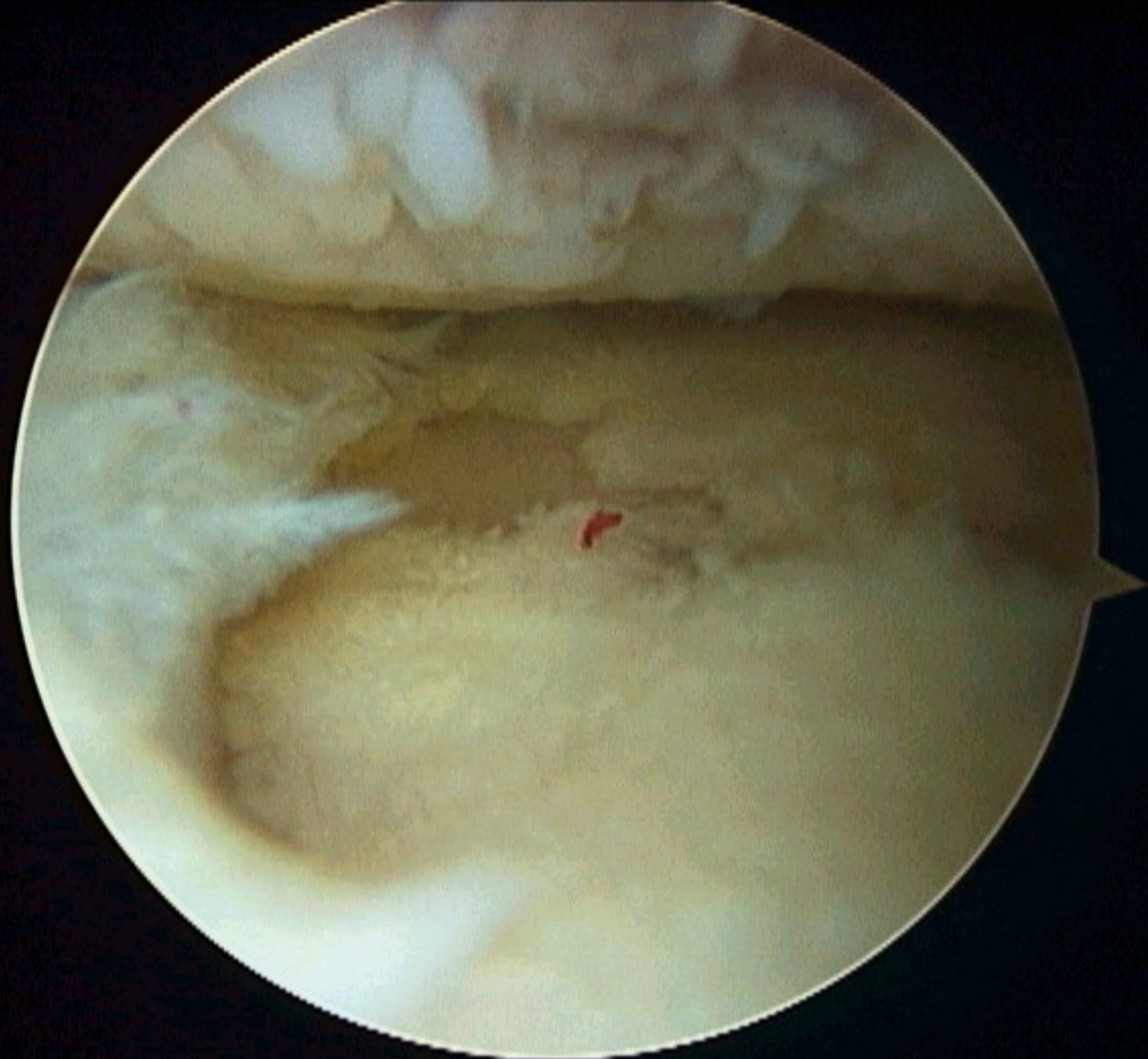
- Nutno znát přesné složení
- Farmakokinetiku
- Účinnost - kontrolu efektu

Průkazy efektu - Studie

- Srovnávací
- Dvojité i vícestranné
- Slepé
- Randomisované
- Proti placebu
- Statisticky hodnotitelné

Průkaz DMOAD /DMARD/

- Velmi složitý
  - Optimální prokázat vyšší aktivitu chondrocytů
- !ve stejném místě, při stejné zátěži!

Racionální výběr

- Seriosní firma
- Kvalitní, definovaný preparát
- Hodnověrné informace – informační dálnice internet?
- Seriosní studie / slepé, dvojité, kontrolované placebem /, publikované v seriosních časopisech
- Vlastní zkušenosti – důležitý feed back svědomitou kontrolou

Není kauzální léčba

Léčba **prearthros nebo stavů k nim vedoucím** – prevence vzniku arthrosy

Prearthrosa –stav, který nesplňuje kriteria osteoarthrosy, avšak nevyhnutelně k ní vede (inkongruence kloubní plochy, FAI)

Prevence sekundární artrozy

- anatomické reposice IA zlomenin
- řešení laesí menisků, chrupavek a nestability kolenního kloubu
- léčba DDH (residuální dysplazie) a komplikací léčby (avaskulární nekróza)
- CLP a CVA
- chirurgická léčba osových deformit
- léčení purulentní arthritidy
- léčení metabolických onemocnění –DM, ochronosis, Wilson, Gaucher,
- kompenzace hemofilie

Chirurgická léčba coxarthrosy

- synovektomie,
- ASC debridement,
- korekční OT valgizační, varizační, flekční extenční,
- resurfacing
- totální endoprotéza
- artrodéza

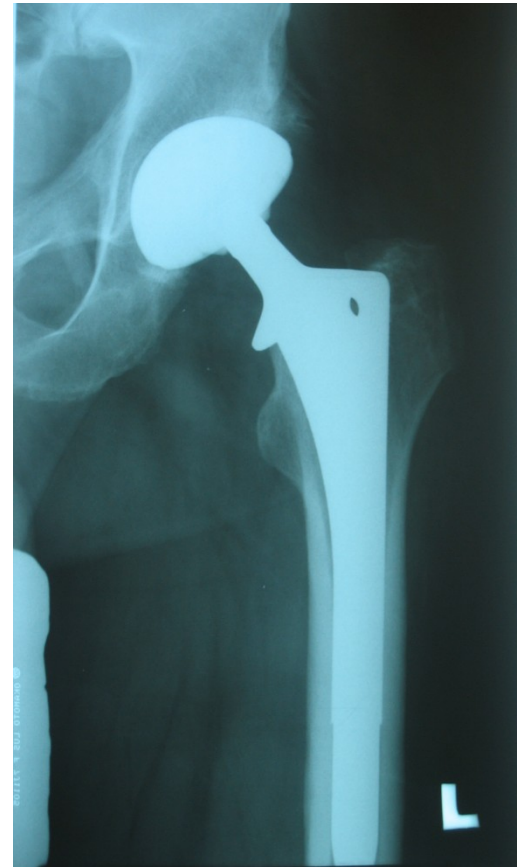
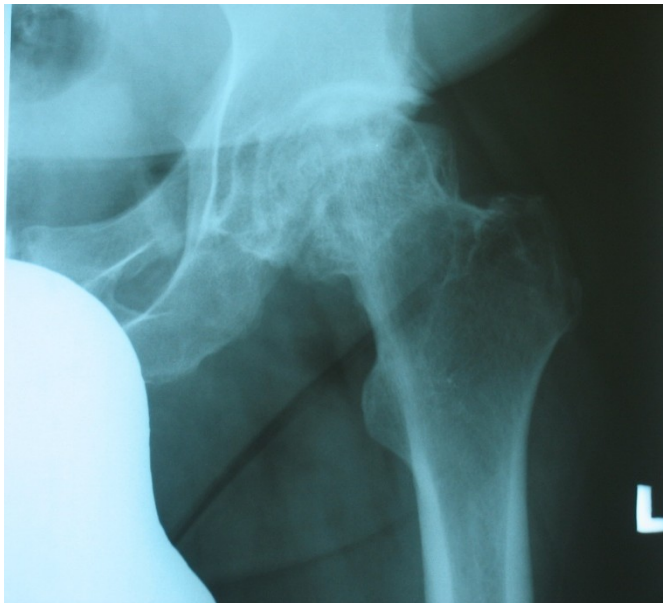
Primární coxarthrosis

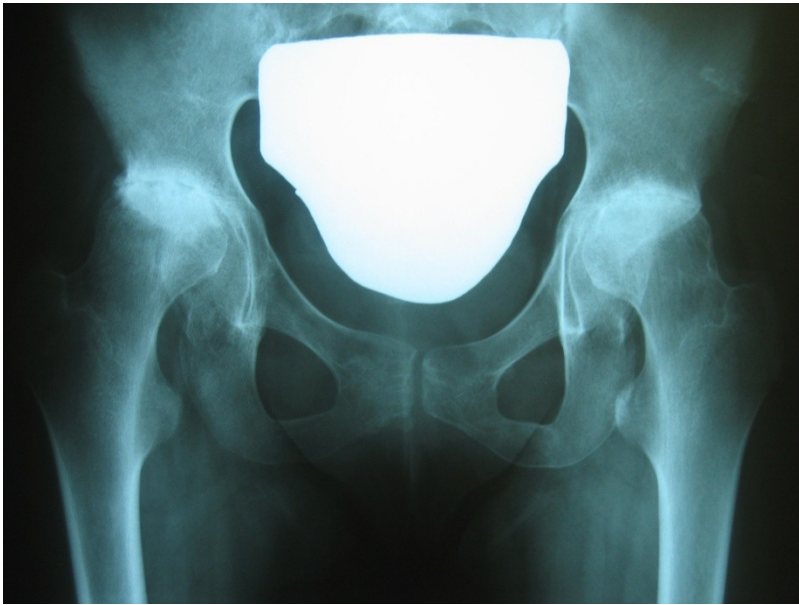
Postdysplastická coxarthrosis

Idiopatická nekróza hlavice

Revmatoidní arthritida

Posttraumatická coxarthrosa

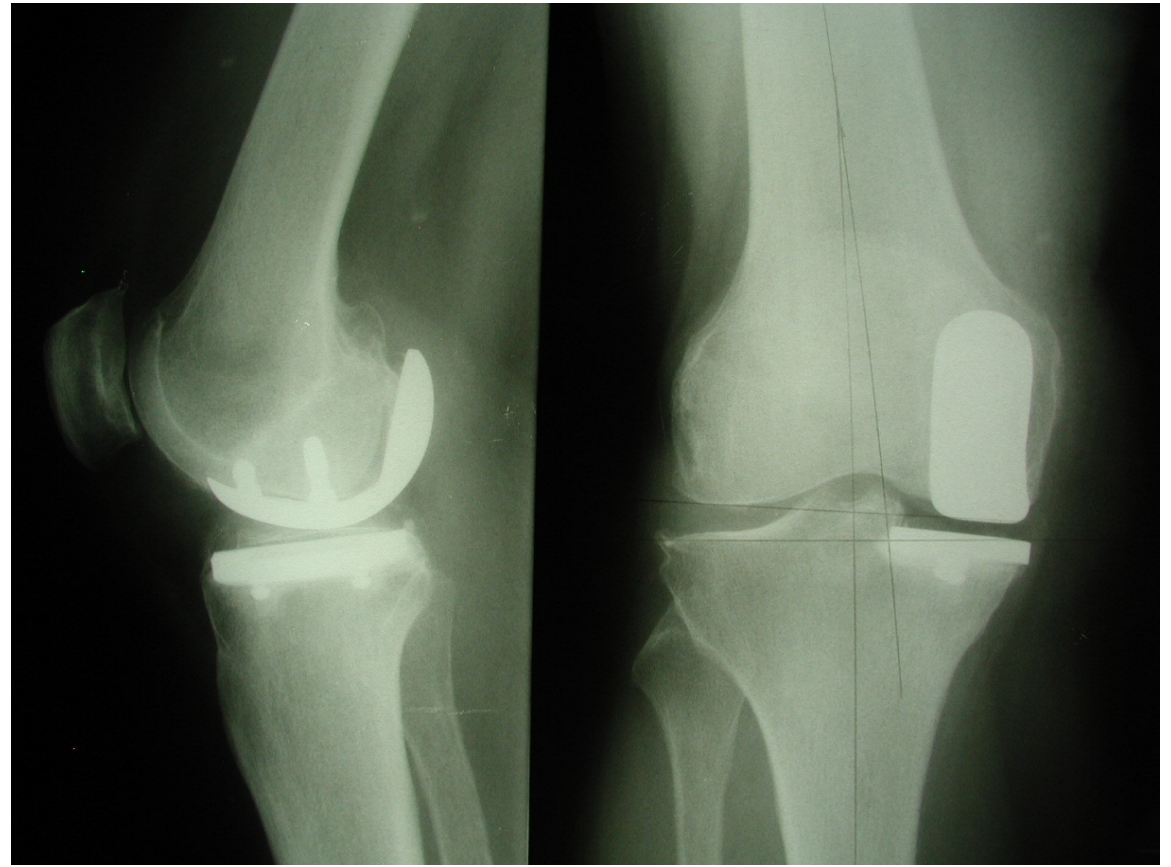
Chirurgická léčba gonarthrosy

- časná synovektomie,
- ASC ME, debridement, coblatio
- korekční OT
- hemiartroplastika
- totální endoprotéza
- artrodéza

Osteotomie

Hemiarthoplastika

KV:57
mAs:17

L

11.10.2018
08:28:00
Nemocnice Znojmo, p.o.

SE:1 IM:1
Koleno L, Patella L
1.686 dGy.cm²

kV:57
mAs:13

L

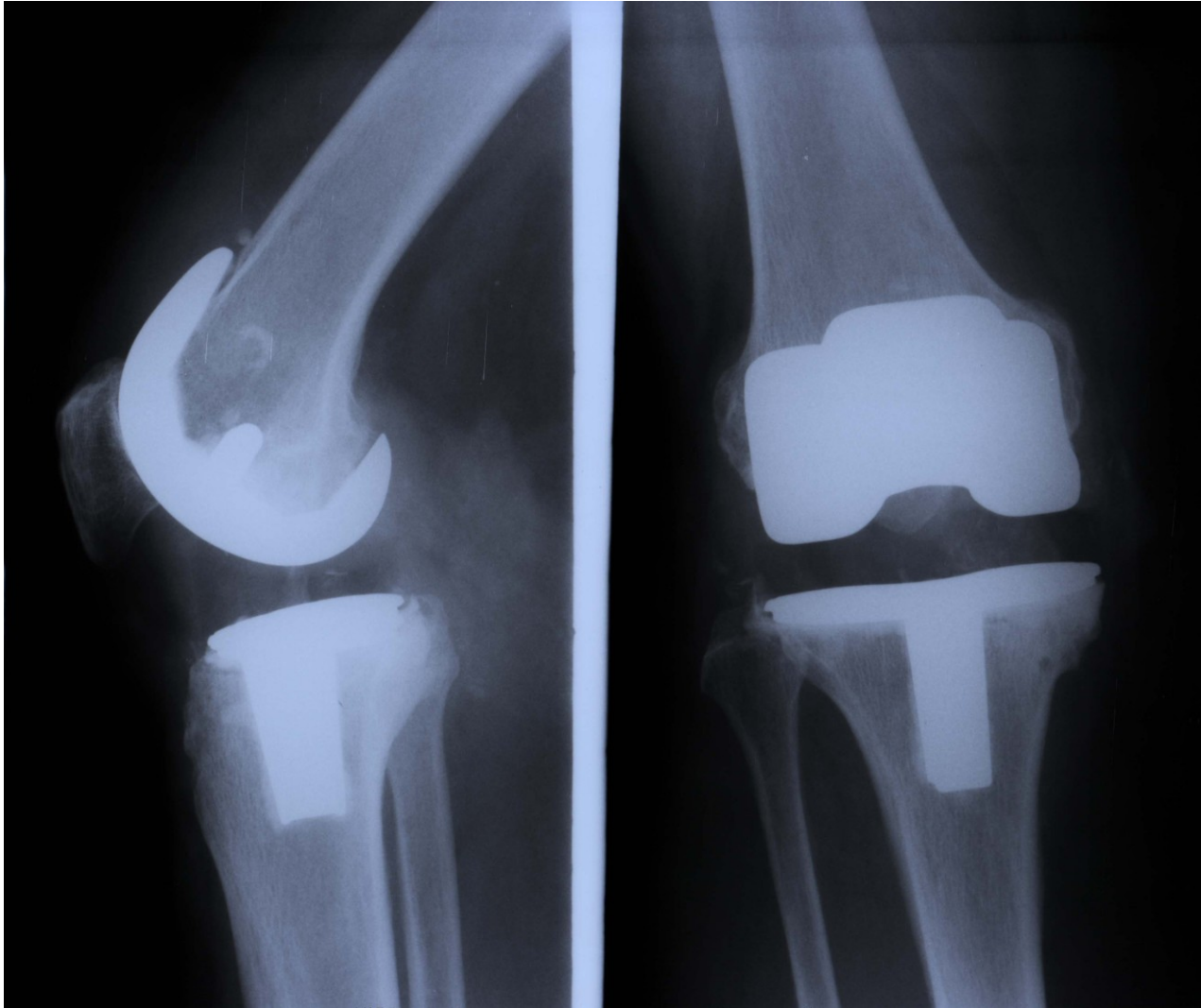

11.10.2018
08:28:00
Nemocnice Znojmo, p.o.

SE:1 IM:1
Koleno L, Patella L
2.2 dGy.cm^2

TEP kolenního kloubu

TEP - totální endoprotéza

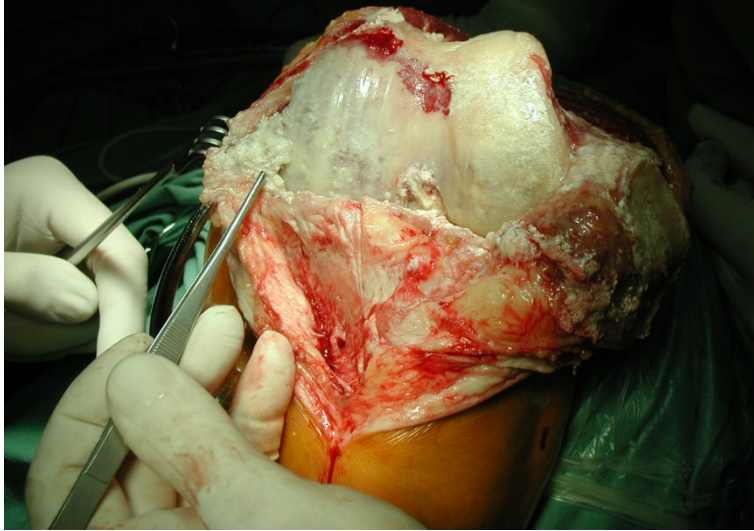
náhrada celého kloubu umělým implantátem
nahrazujícím kloubní povrchy

- anatomická náhrada
- modulární konstrukce

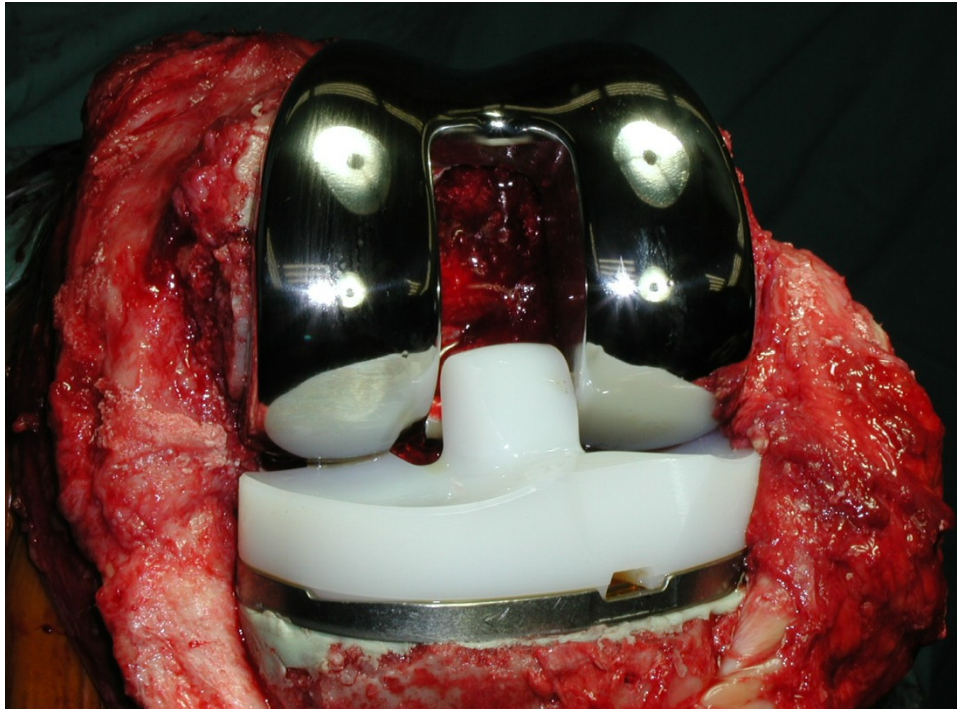
Cíl: plnohodnotný návrat funkce kloubu

Destrukce kloubní chrupavky

**Anatomická
náhrada
kolenního
kloubu**

TEP kolena se zachováním LCA

TEP kolena se zachováním LCA

TEP - materiály

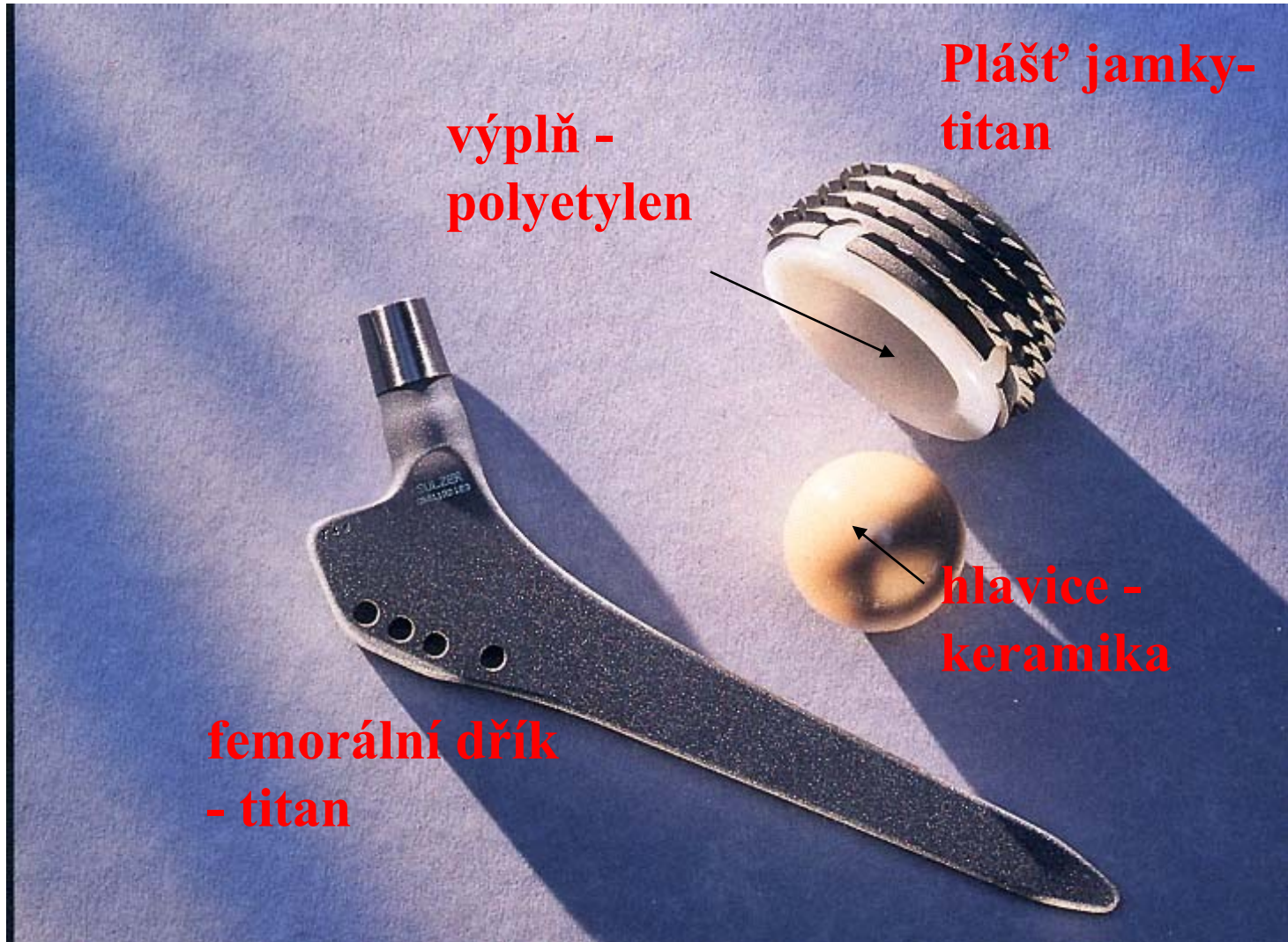
- ušlechtilá ocel - slitina Fe,C + Cr,Ni,Mo
- slitiny Co,Cr,Mo
- titan
- nízkotlaký vysokomolekulární polyetylen
- keramika

TEP - kluzné funkční povrchy

- kov - PE
- keramika - PE
- keramika -keramika
- kov - kov

TEP kyčle - ZWEYMUELLER

TEP - frekvence dle lokalizace

- kyčelní kloub
- kolenní kloub
- ramenní kloub
- hlezenný kloub
- loketní kloub
- ostatní

CCEP - cervikokapitální endoprotézy

Náhrada jen jedné části kulovitého kloubu - hlavice

- kyčelního kloubu
- ramenního kloubu

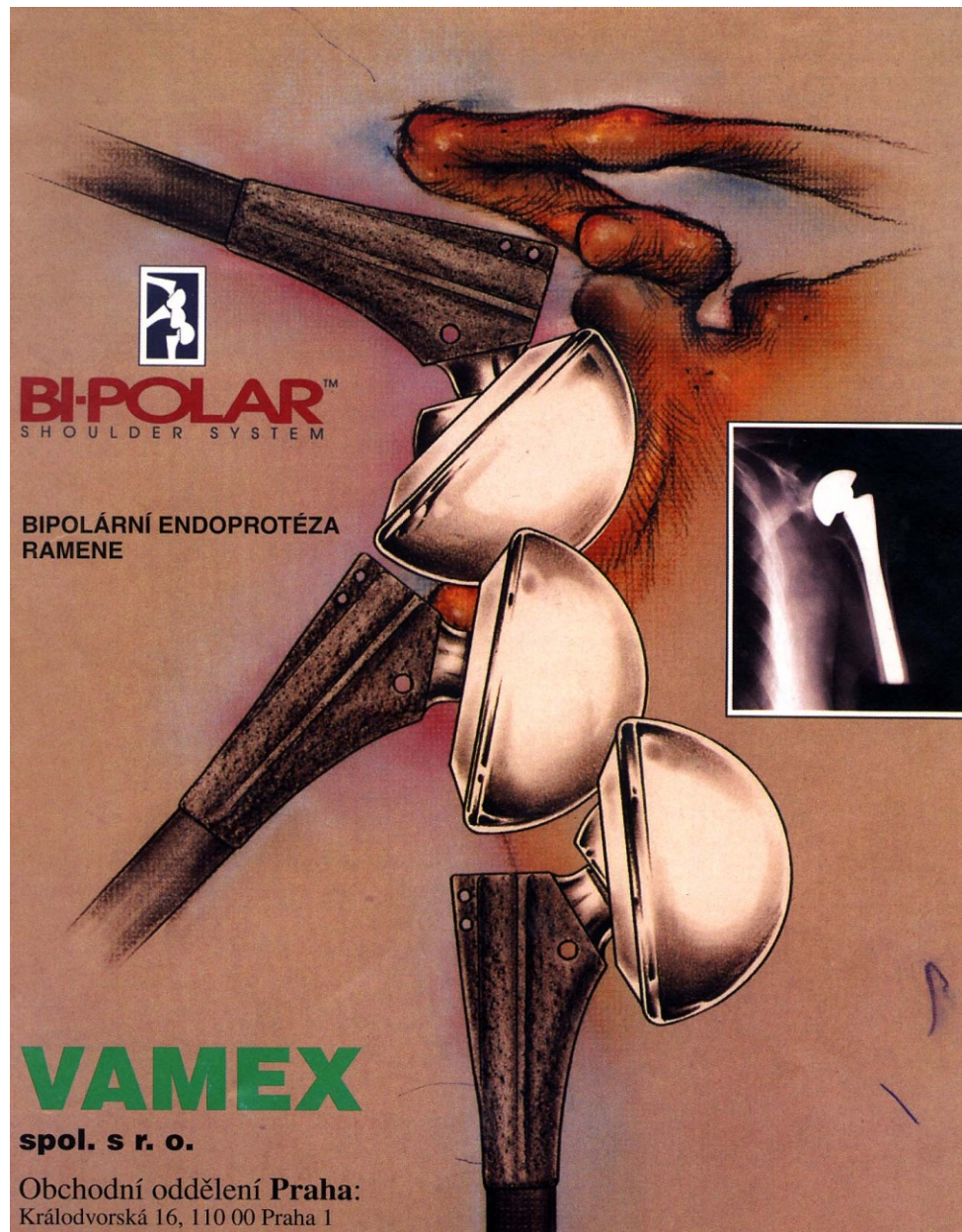
- jednoduché - monoblok

- bipolární - modulární

delší životnost

CCEP ramena - bipolární

BI-POLAR™
SHOULDER SYSTEM

BIPOLÁRNÍ ENDOPROTÉZA
RAMENE

VAMEX
spol. s r. o.

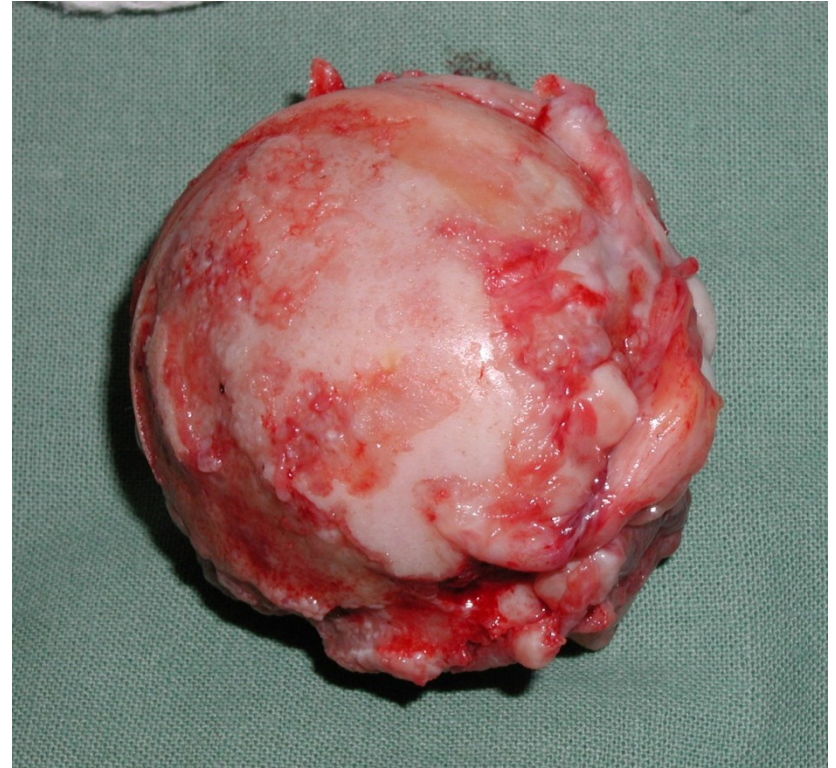
Obchodní oddělení Praha:
Královská 16, 110 00 Praha 1

TEP - indikace

- primární artróza
- sekundární artróza: stavy poúrazové, pozánětlivé, postdysplastické, revmatoidní artritida
- úrazy
- osteonekrózy
- nádory

Primární coxartróza

**resekovaná defektní
hlavice**

**Sekundární postdysplastická
coxartróza**

**sin.
16.10.98
před OP**

**Stp. Zahradníčkově
operaci v dětství**

Necementovaná TEP

**Dokonalá
osteointegrace
jamky i dříku**

**13.3.2001
2 r. po OP**

**jamka Bicon plus
dřík Knahr-Salzer**

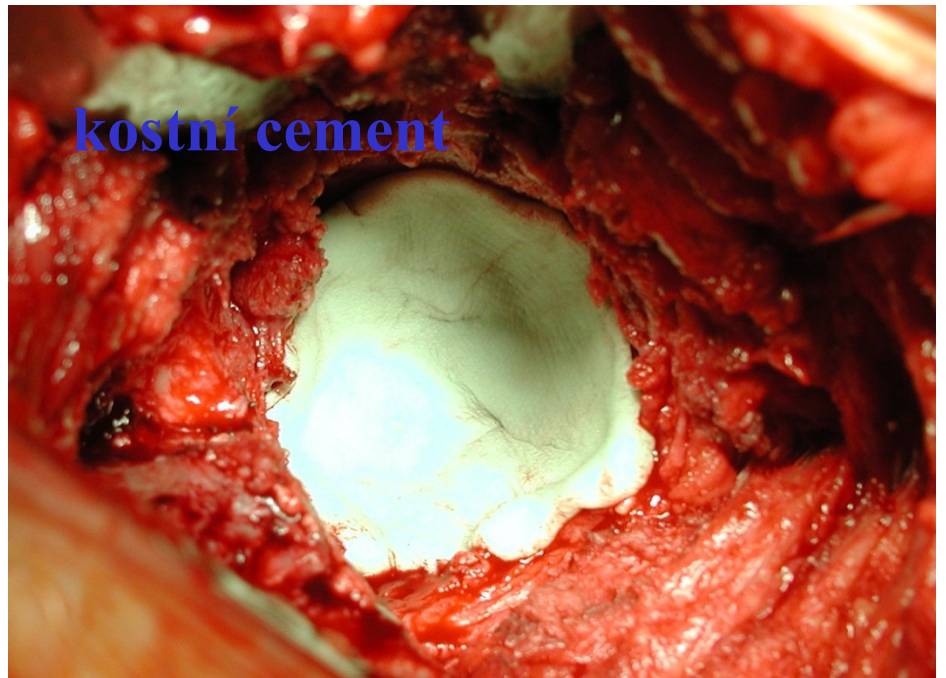
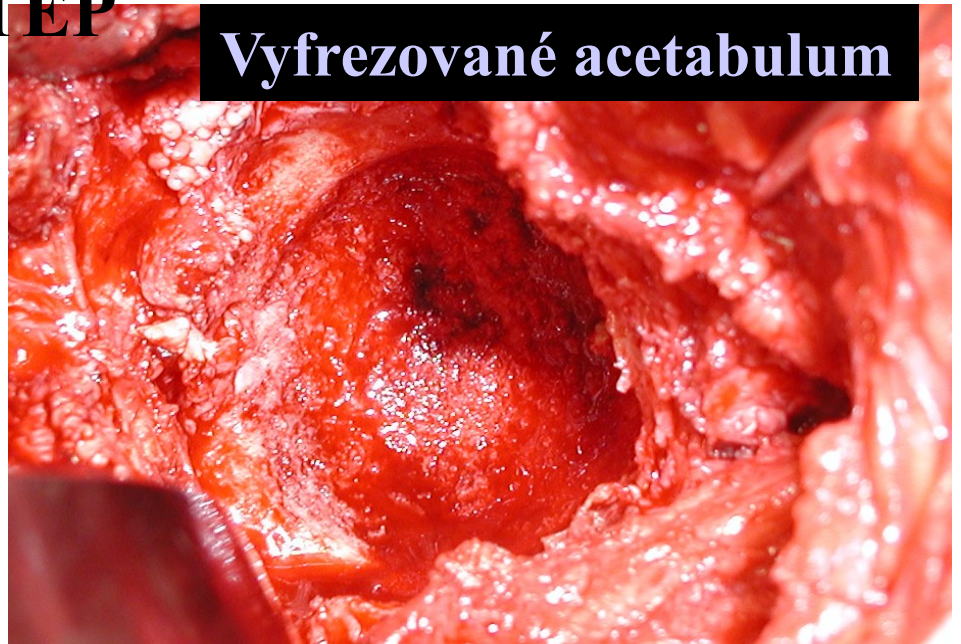
TEP - dle způsobu fixace do kosti

- **cementované** - fixace ke kostnímu lůžku pomocí kostního cementu - polymetylmetakrylát
- **necementované** - fixace do přesně vytvarovaného kostního lůžka metodou press-fit - **primární fixace**
sekundární fixace vrůstem kostní tkáně do porézního povrchu TEP – porocoat
- **hybridní** - kombinace

Implantace cementované TEP

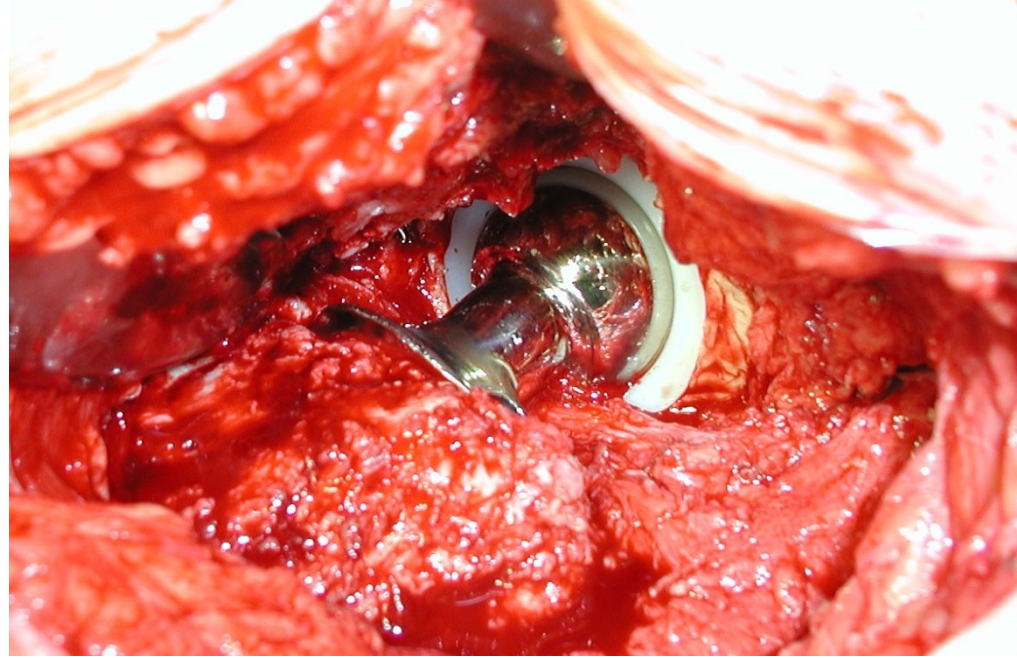
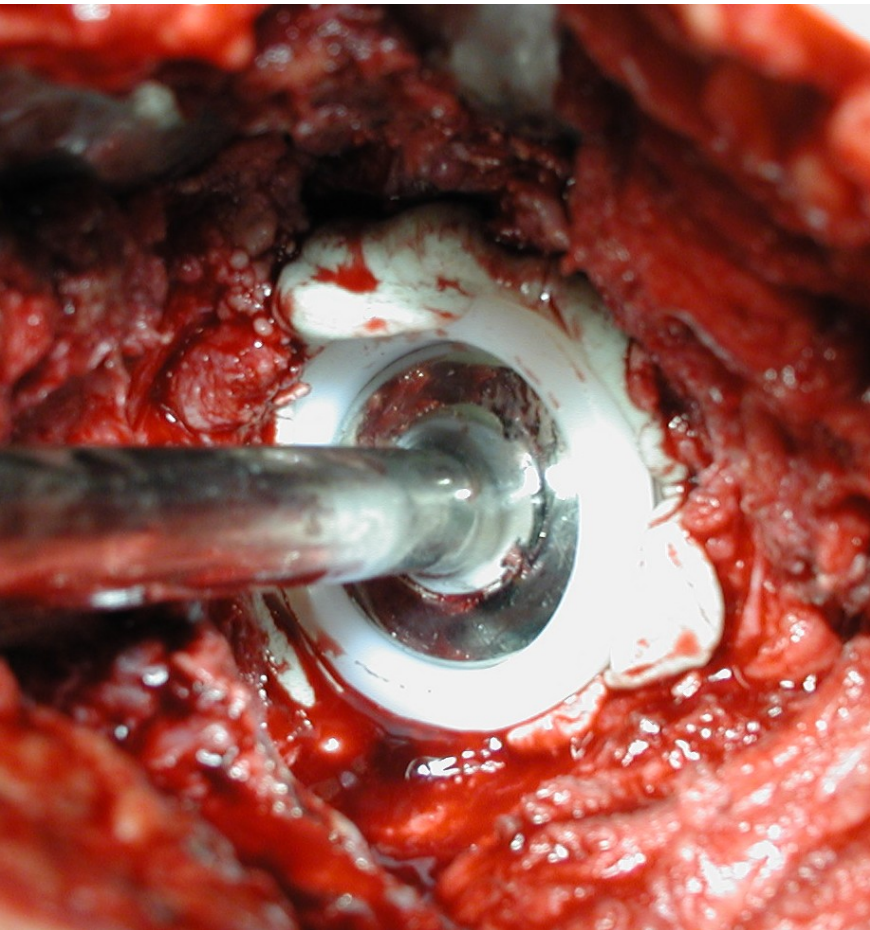
Vyfrezované acetabulum

kostní cement

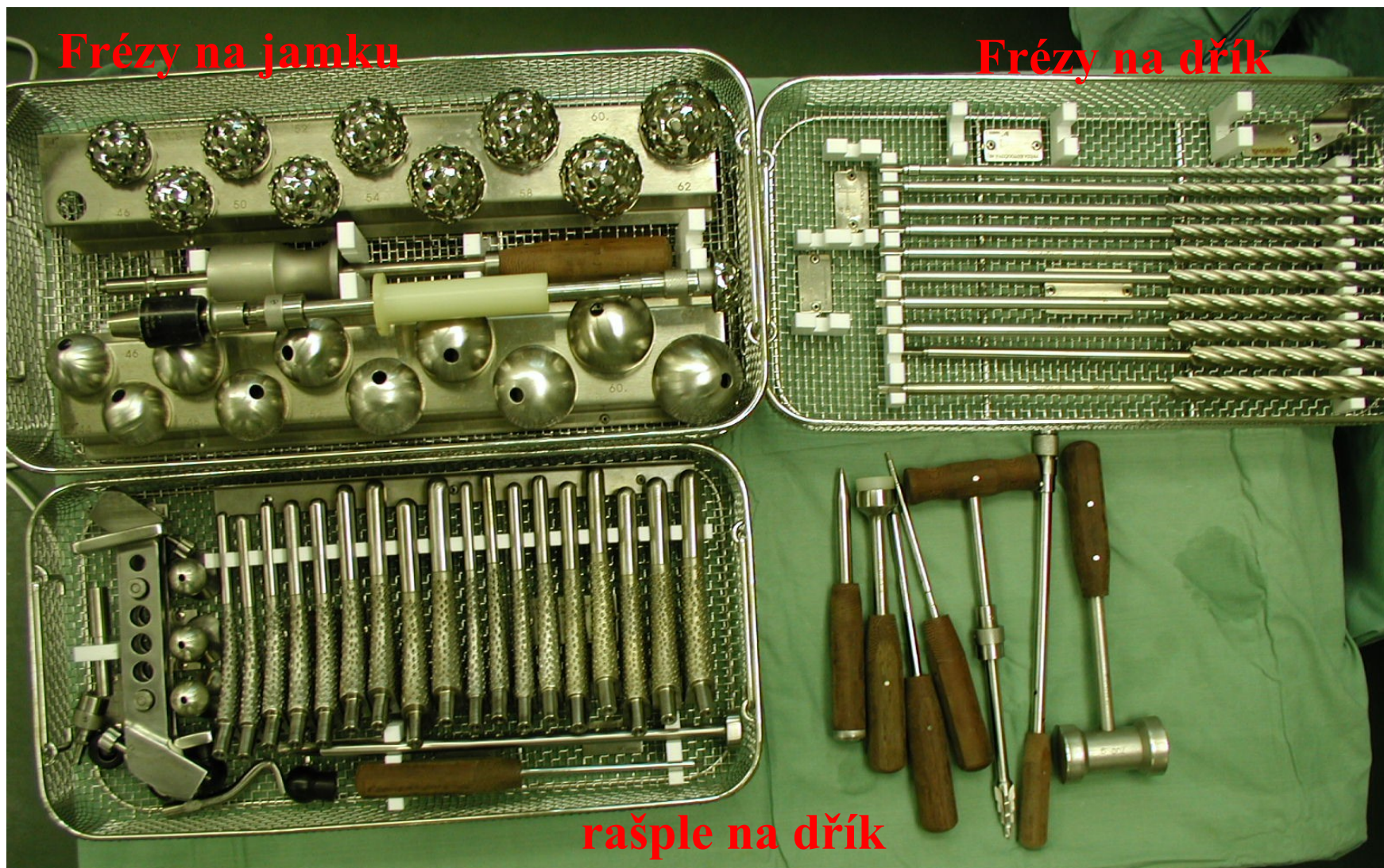
cementování TEP kyčelního kloubu

Cementové lože dříku TEP

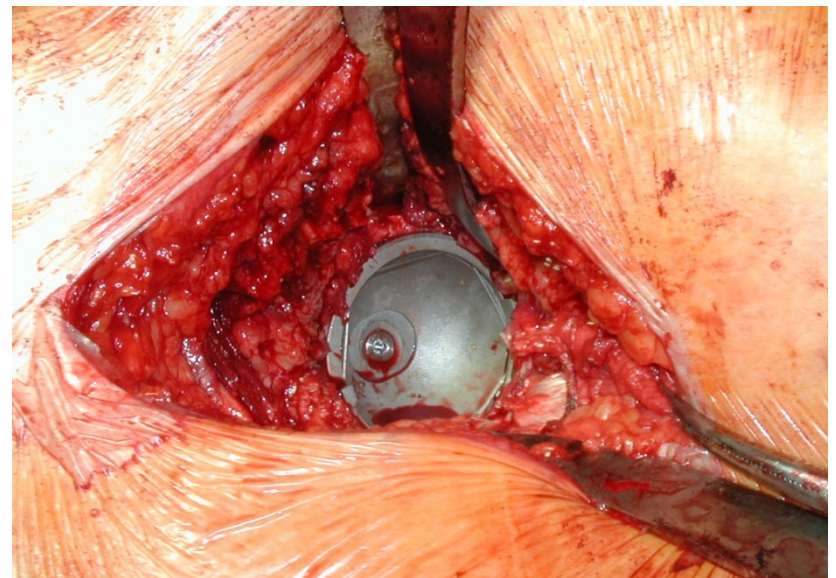
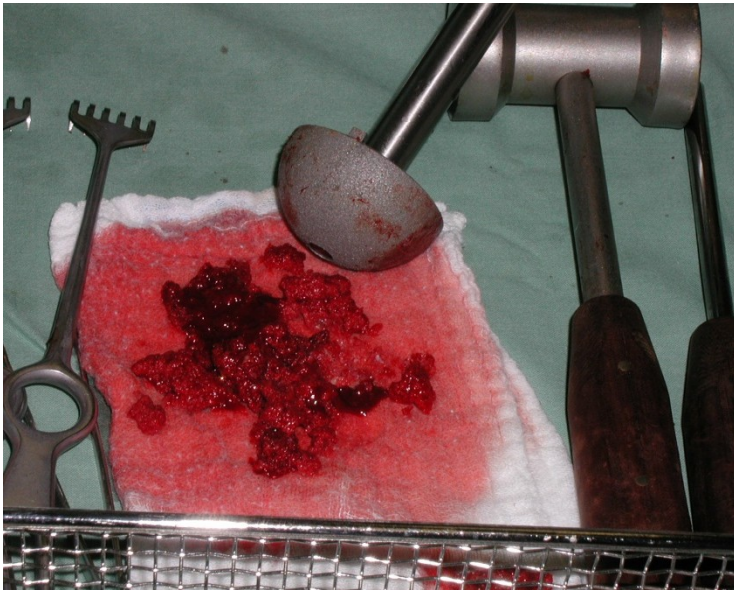
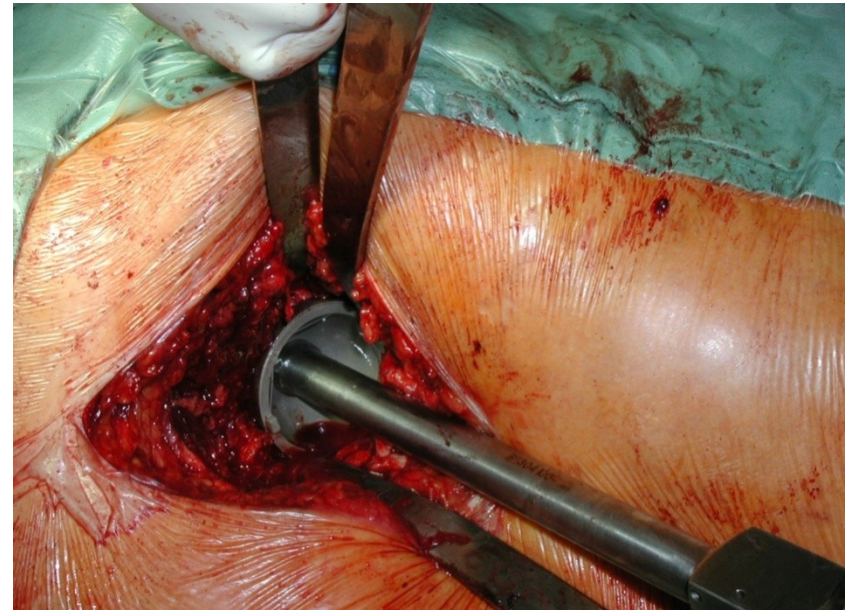
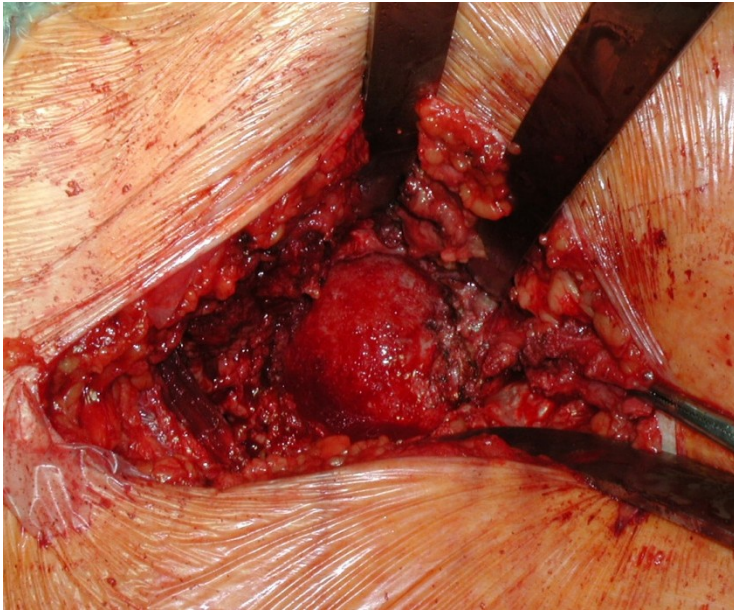

Instrumentarium k implantaci necementované TEP kyčle fy Beznoska

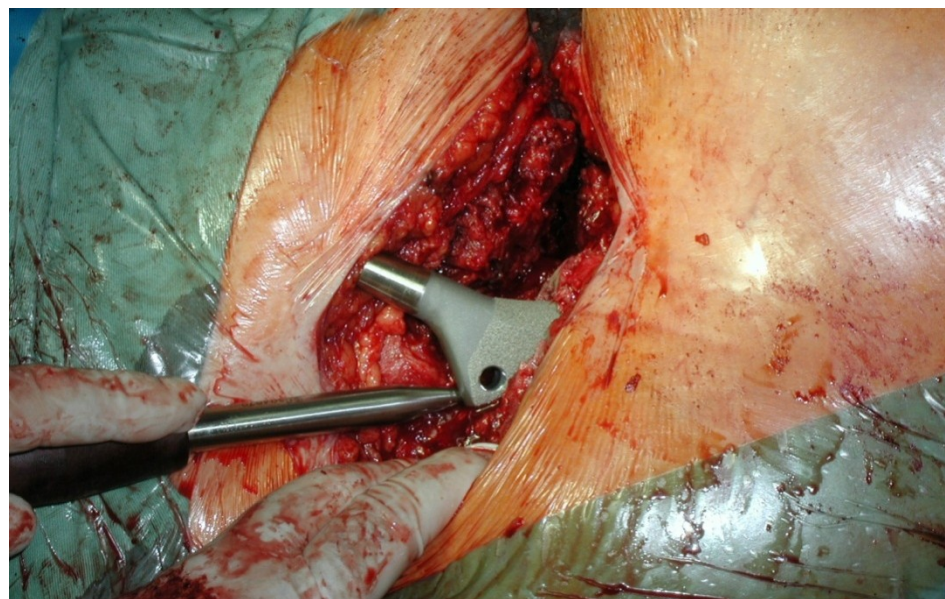
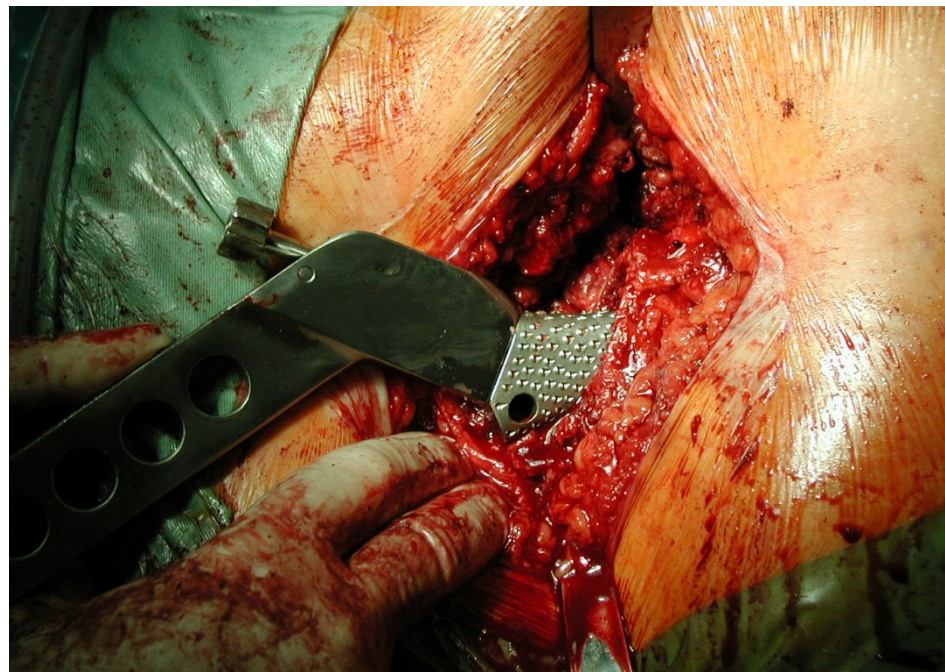

Implantace necementované pres-fit jamky

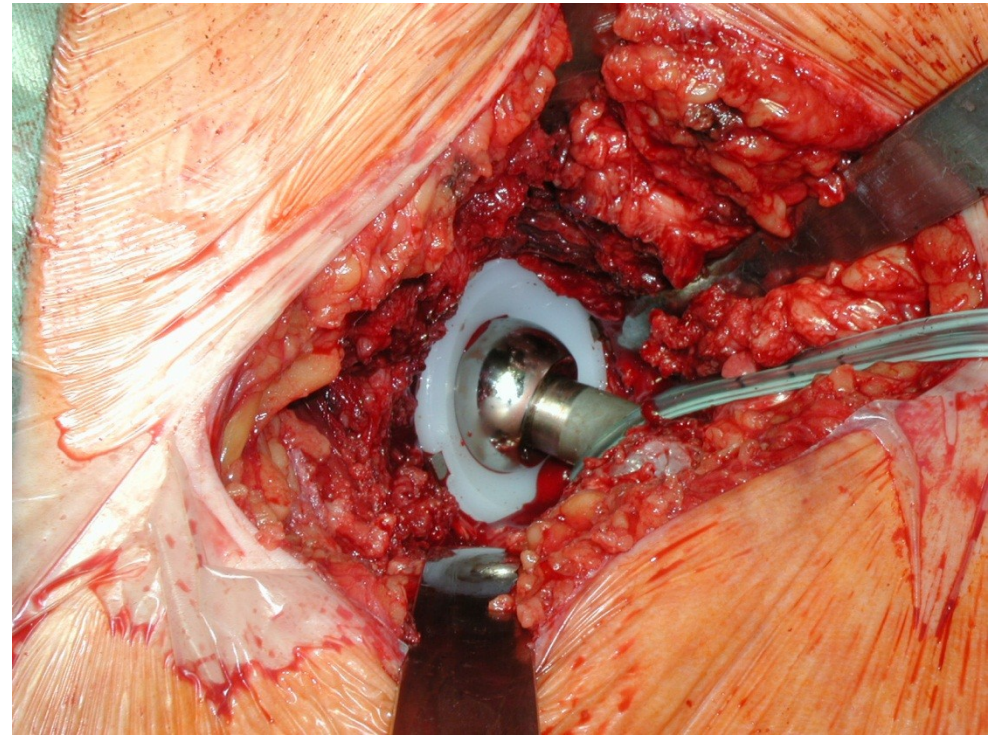
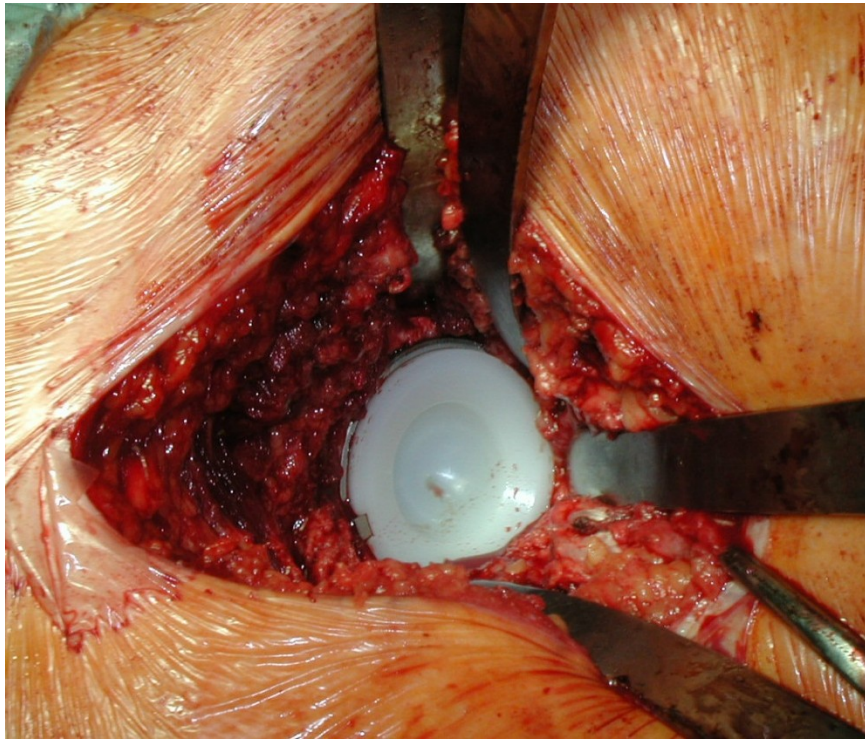

Implantace necement. femorální komponenty

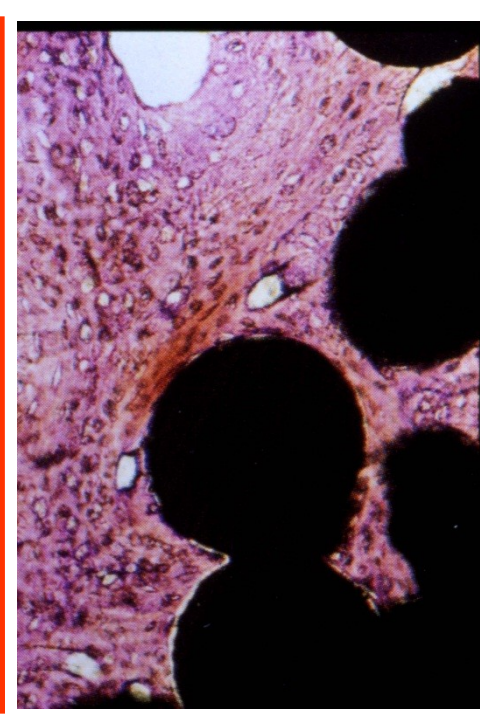
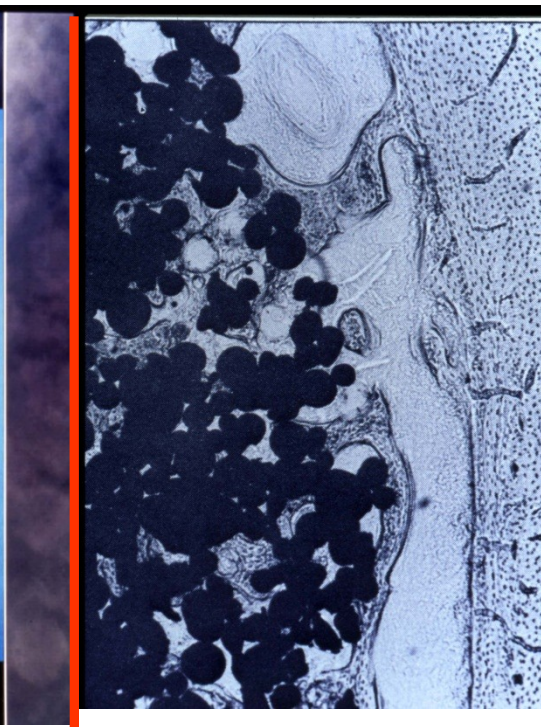
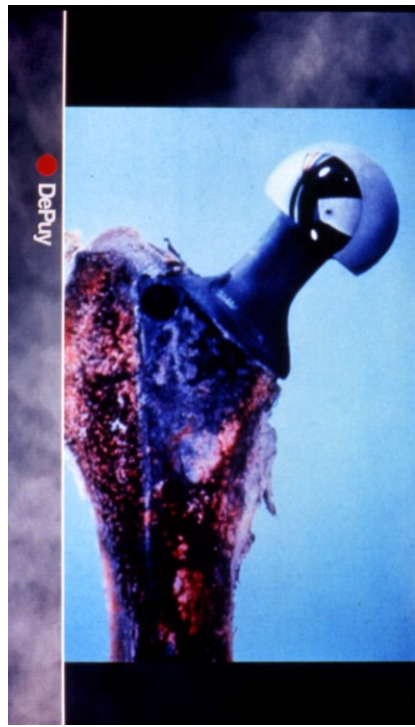

Zakloubení modulární kovové hlavice femorální komponenty do polyetylenové výplně jamky

Sekundární fixace porézního necementovaného implantátu

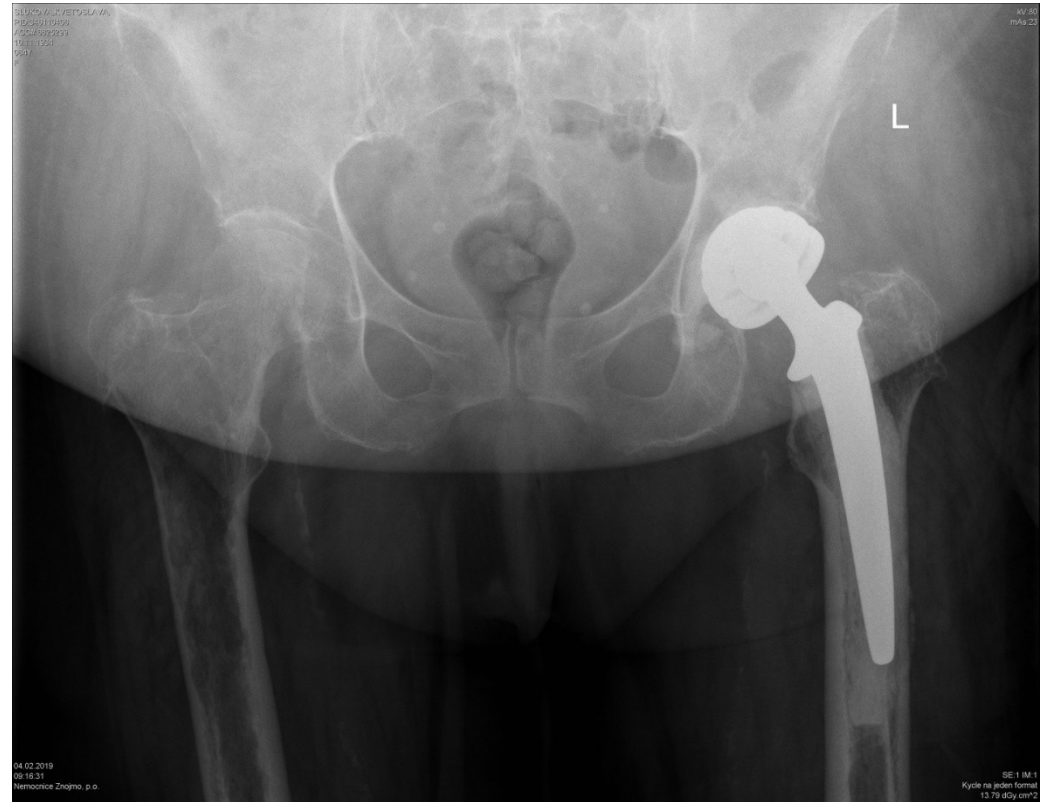

TEP kyčle - ZWEYMUELLER

Bipolární TEP kyčle

Faktory ovlivňující životnost TEP v lidském organizmu

- **Konstrukce TEP**
- **Pacient**
- **Zevní vlivy**

Faktor - konstrukce TEP

- **způsob fixace do skeletu** (cementované, necementované, hybridní)
- **materiál** (CrCo, titanium)
- **konstrukční tvar** (jamky, dříku)
- **povrch** (hladký, matný, porézní, upravený nástřikem)
- **kluzná plocha hlavice - jamka** (kov-PE, keramika-PE, keramika-keramika, kov-kov)

Faktory ovlivňující životnost TEP v lidském organizmu

- **Konstrukce TEP**
- **Pacient**
- **Zevní vlivy**

Faktor - pacient

- věk
- pohlaví
- anatomické poměry
- celkový zdravotní stav, imunitní systém
- kvalita kostní tkáně
- fyzická aktivita
- způsob zatěžování

Faktory ovlivňující životnost TEP v lidském organizmu

- **Konstrukce TEP**
- **Pacient**
- **Zevní vlivy**

Faktor - zevní vlivy

- **Zkušenost operátora i celého operačního týmu**
- **vybavení pracoviště - operační sál**
- **dokonalá asepse**
- **doba trvání operace**

Předoperační vyšetření pacienta

Rozsah předoperačního vyšetření před implantací totální endoprotézy (koleno, kyčel, hlezno, rameno, loket,...)

1.) Předoperační vyšetření

(v souladu se směnicí NZ Předoperační a předanestetické vyšetření, r. 2010)

- a) anamnéza včetně abuzu drog, kouření, alkoholu
- b) alergic
- c) EKG s popisem
- d) krevní odběry (KO, urea, kreat., ionty, jat.testy, glykémie, Quick/INR, aPTT)
- e) RTG S+P

2.) **Úprava aktuální medikace** s vysazením warfarinu (7 dní před výkonem) a jiných antikoagulancií a antiagregancií, metforminu 3 dny před výkonem), Pokud pacient užívá imunosupresiva, měla by být jejich dávka redukována na nejnižší možnou (s ohledem na základní onemocnění). Užívání nesteroidních antiflogistik musí být ukončeno minimálně 6 týdnů před operací.

3.) **Výtěr z krku a nosu na K+C**

4.) **Vyšetření stomatologem k vyloučení infekčního fokusu**

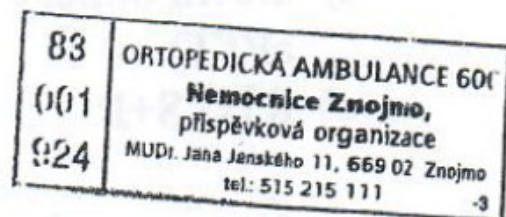
5.) **Vyšetření moči na K+C, moč + sediment**

Výsledky vyšetření na fokusy musí být zkontrolovány u praktického lékaře v době 1-2 měsíce před operací. V případě pozitivního nálezu musí být infekti přeléčen antibiotiky a musí být odebrána kontrolní kultivace se zhodnocením výsledků. Pacient s nepřeléčeným infektem nebude přijat a bude mu přidělen nový termín operace s ohledem na kapacitu ortopedického oddělení. Za spolupráci děkujeme.

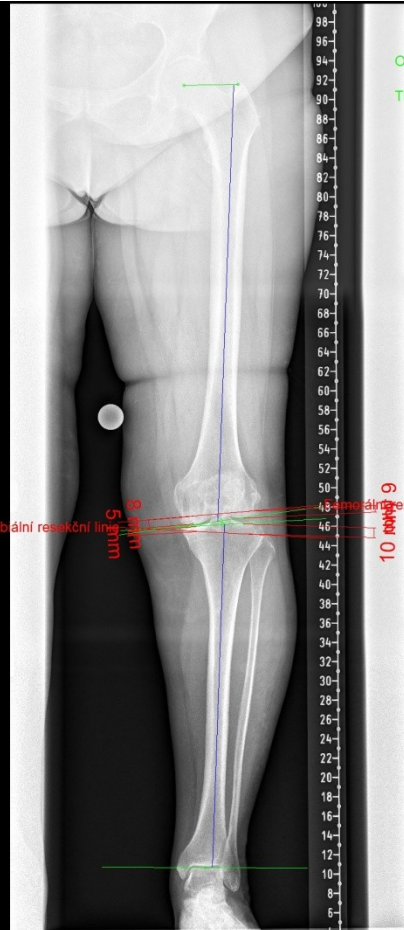
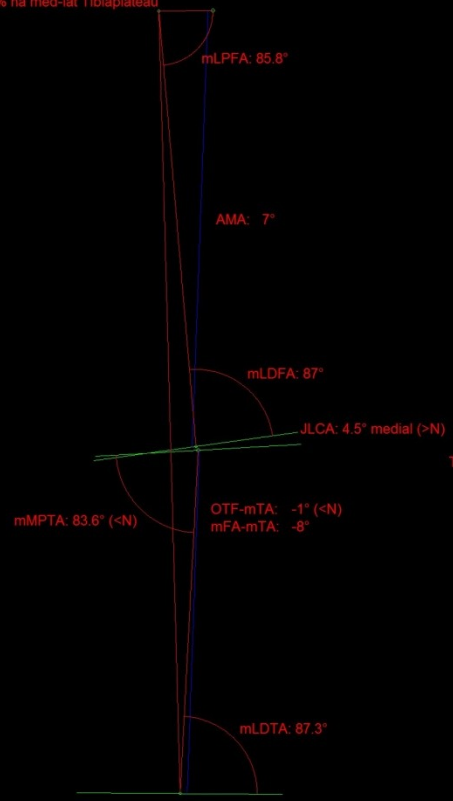
Vyšetření uvedená v bodech 3.) – 5.) slouží jako prevence vzniku infekce endoprotézy a předejití dalších komplikací s ní spojených.

6.) Přítomnost kardiostimulátoru u pacienta

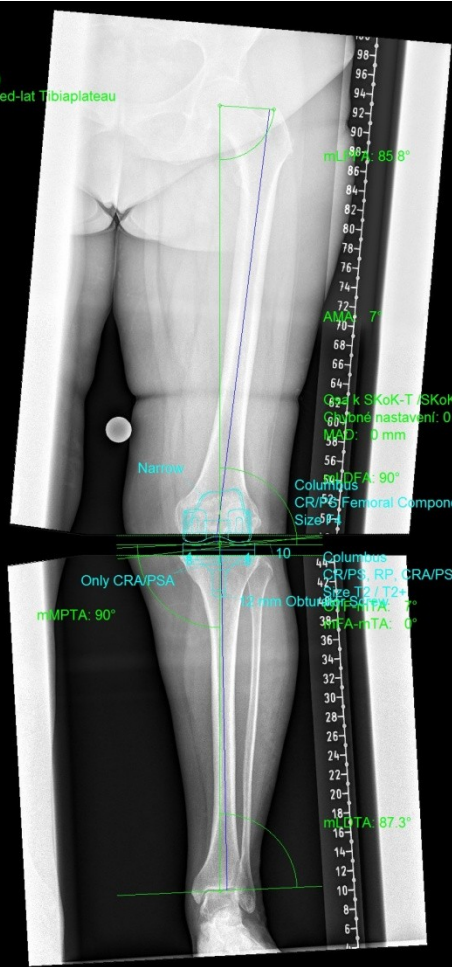
Pokud byl pacientovi implantován kardiostimulátor, defibrilátor či jejich kombinace v minulosti, prosíme o vyjádření pracoviště zavádějící implantát ohledně použití elektrokauteru během operace, event. zhodnocení dalších potřebných peroperačních opatření spojených s kardiostimulátorem. Děkujeme.

Kubisova, Jarmila
 ACES#6181288 760 mm
 5551040341 26 mm (>N)
 04.01.1955
 0622 zasahuje KBL: 12.9% na med-lat Tibiplateau
 F

Osa: 762 mm
 2 mm (delší)
 TL zasahuje KBL: 50.0% na med-lat Tibiplateau

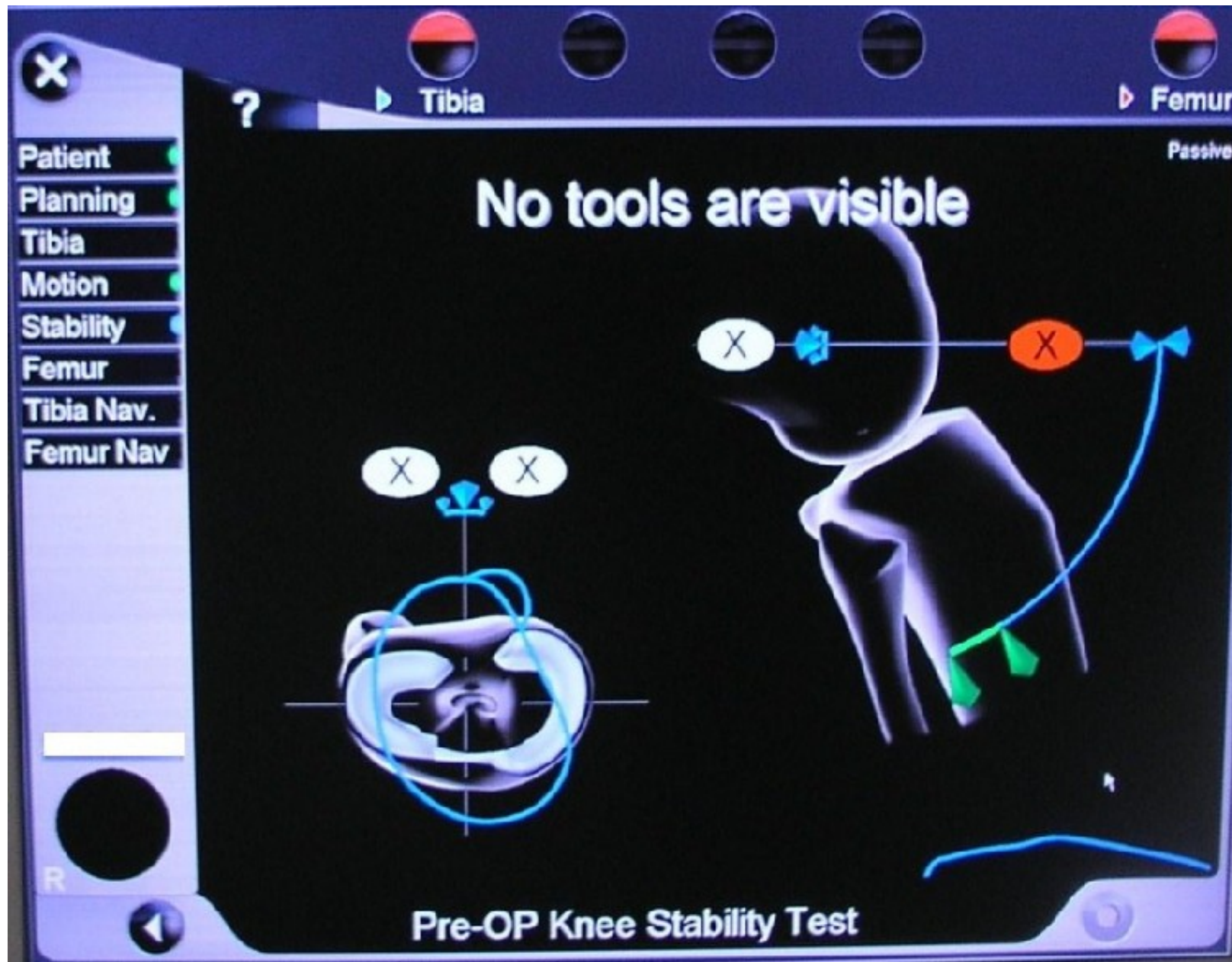
SE:1
 IM:1
 17:33:02

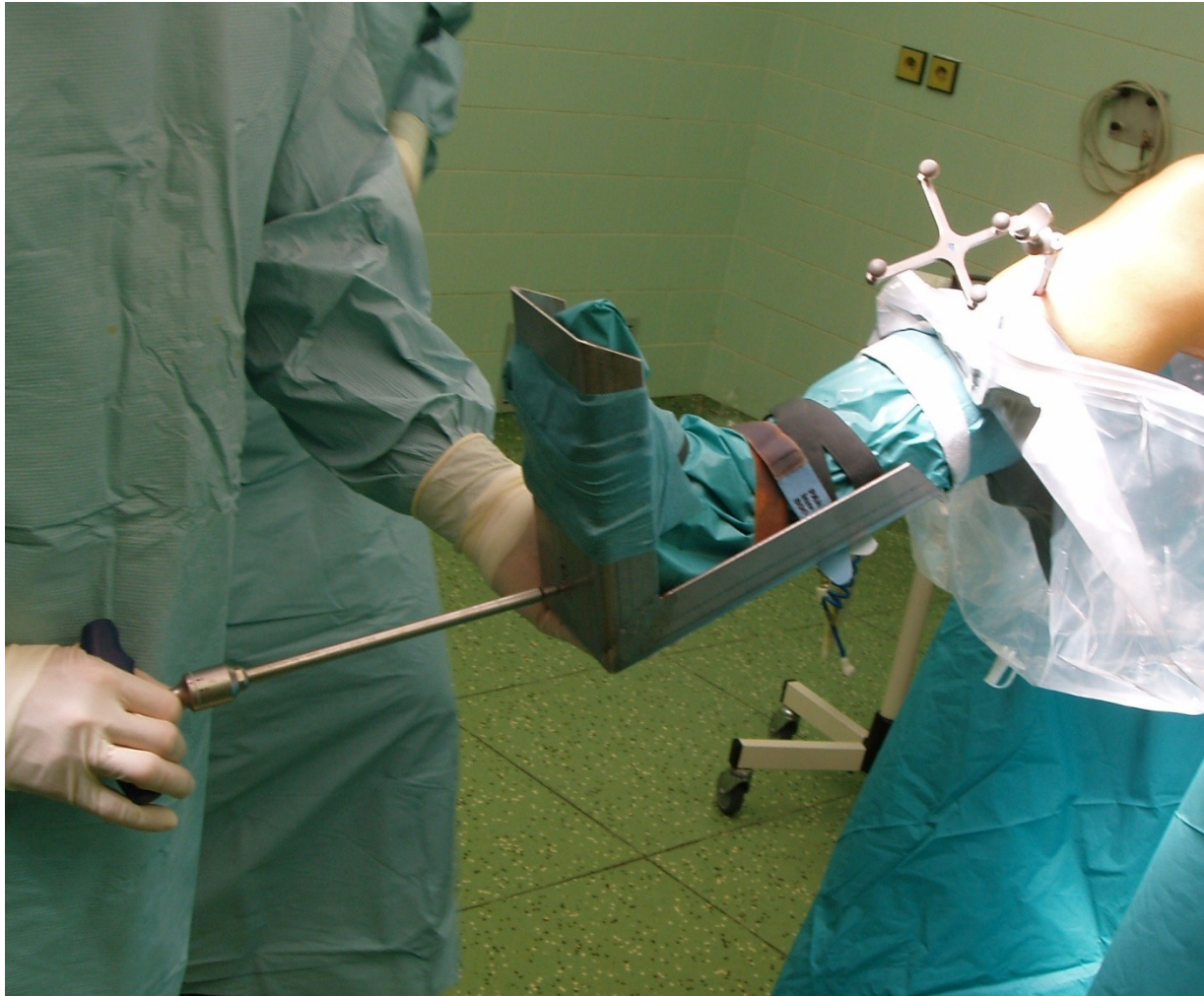

Současný trend v
implantaci TEP -
standardizace postupu
pomocí počítačové
navigace

OrthoPilot

TEP - známky uvolnění, selhání

- subjektivní příznaky - bolest, zhoršování funkce
- objektivní příznaky - omezení rozsahu pohybu, oslabení svalstva
- rentgenologické - měkký lem, destrukce kostní tkáně, destrukce TEP

Selhání funkce TEP kyč.kloubu

- **aseptické uvolnění** = selhání sekundární fixace TEP
- nejčastější příčina, opotřebení, otěr
- **mechanické selhání** - zlomenina jamky, dříku, hlavice
- **kombinace**
- **trauma** - vylomení jamky, periprotetická zlomenina femuru
- **operační chyba**
- **septické uvolnění** - samostatná problematika

TEP - uvolnění

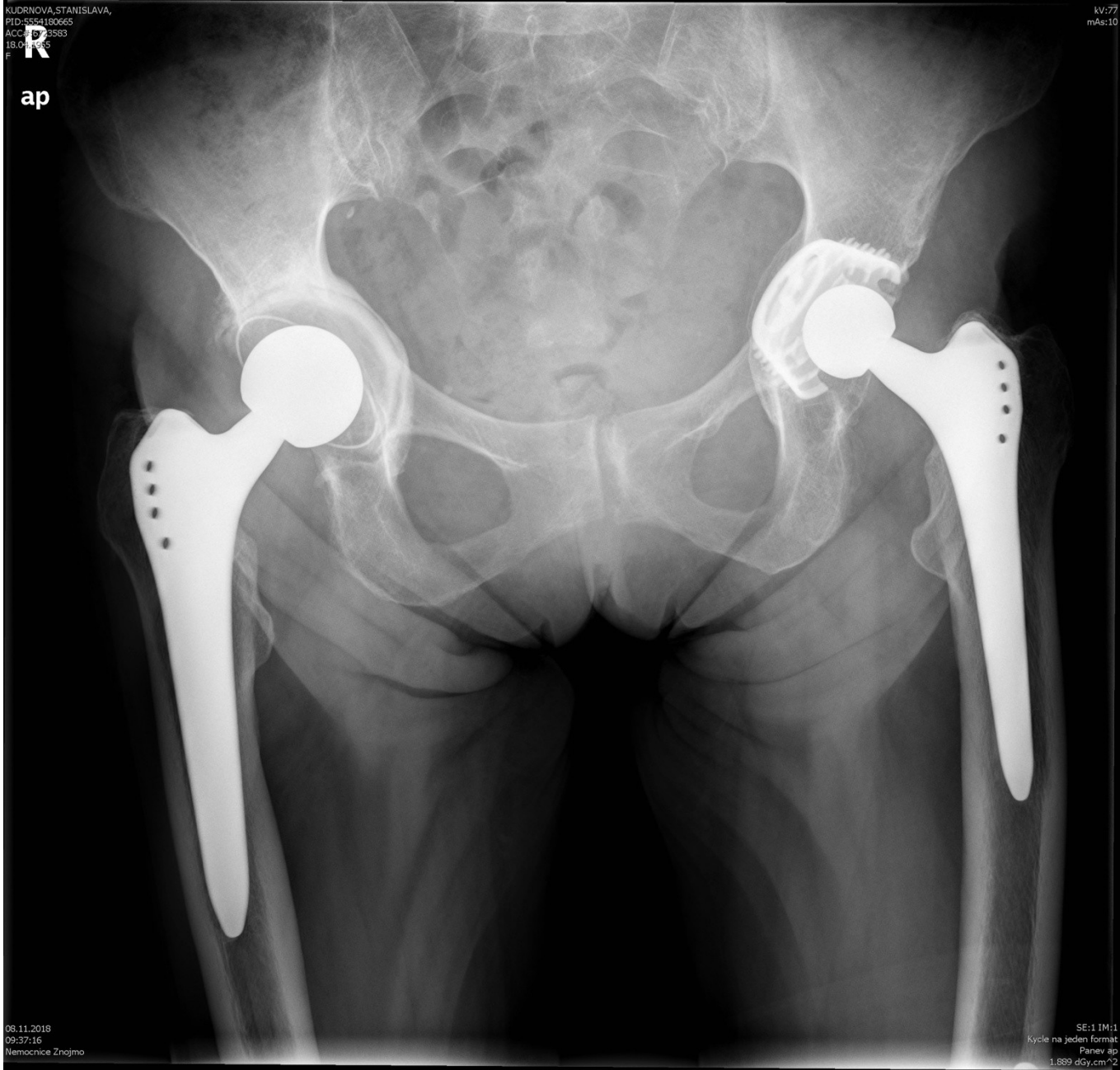
- včas diagnostikovat
- včas reoperovat - tzv. servisní operace
- včasná reoperace ještě před destrukcí kostní tkáně je snazší, méně náročná pro pacienta, operátora i finančně

KUDRNOVA, STANISLAVA,
PID:8554180665
ACC:0023589
18.04.2018
F

kV:77
mAs:10

R

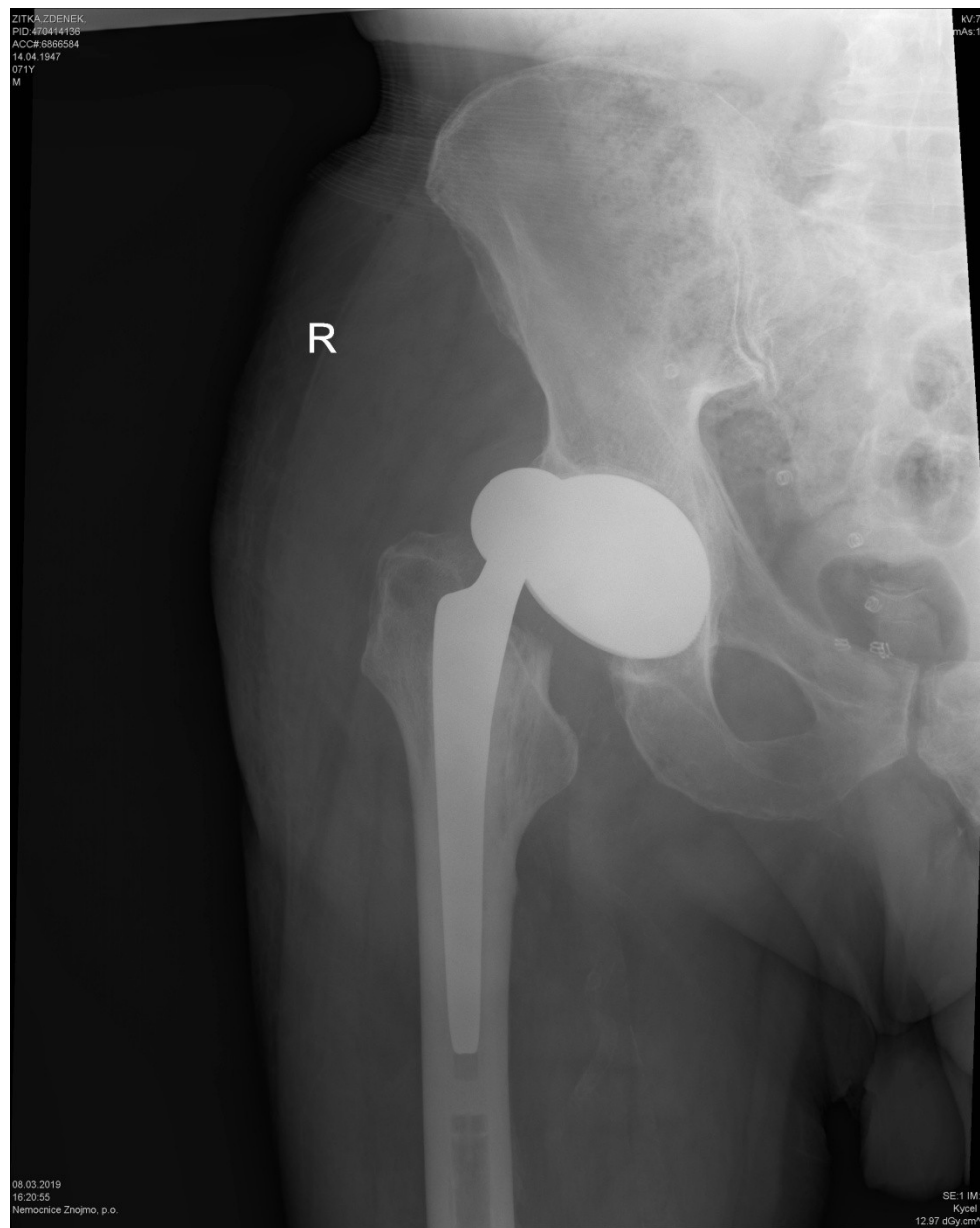
ap

08.11.2018
09:37:16
Nemocnice Znojmo

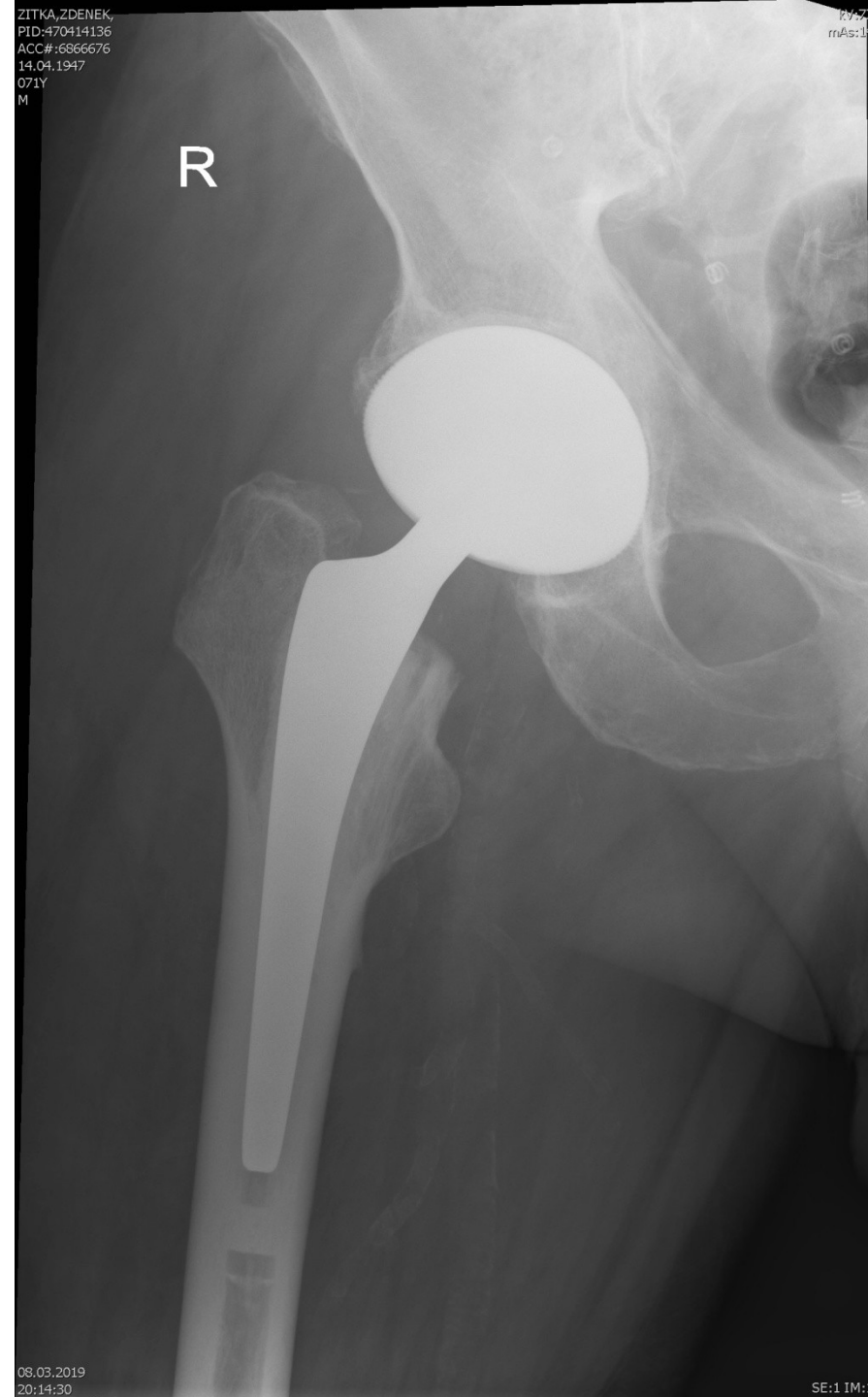
SE:1 IM:1
kycle na jeden format
Pancv ap
1.889 dGy.cm²

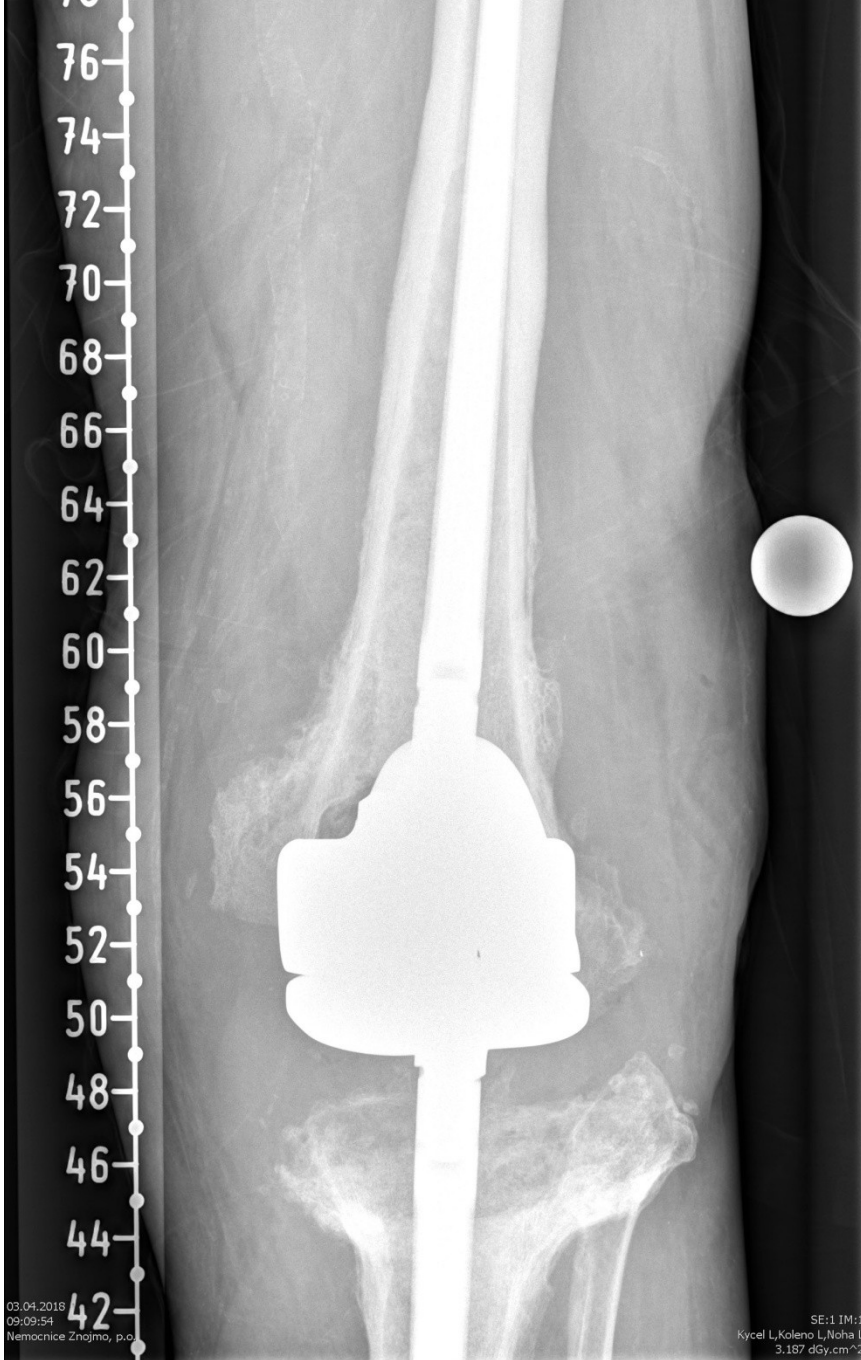
TEP - luxace

TEP - luxace

03.04.2018
09:09:54
Nemocnice Znojmo, p.o.

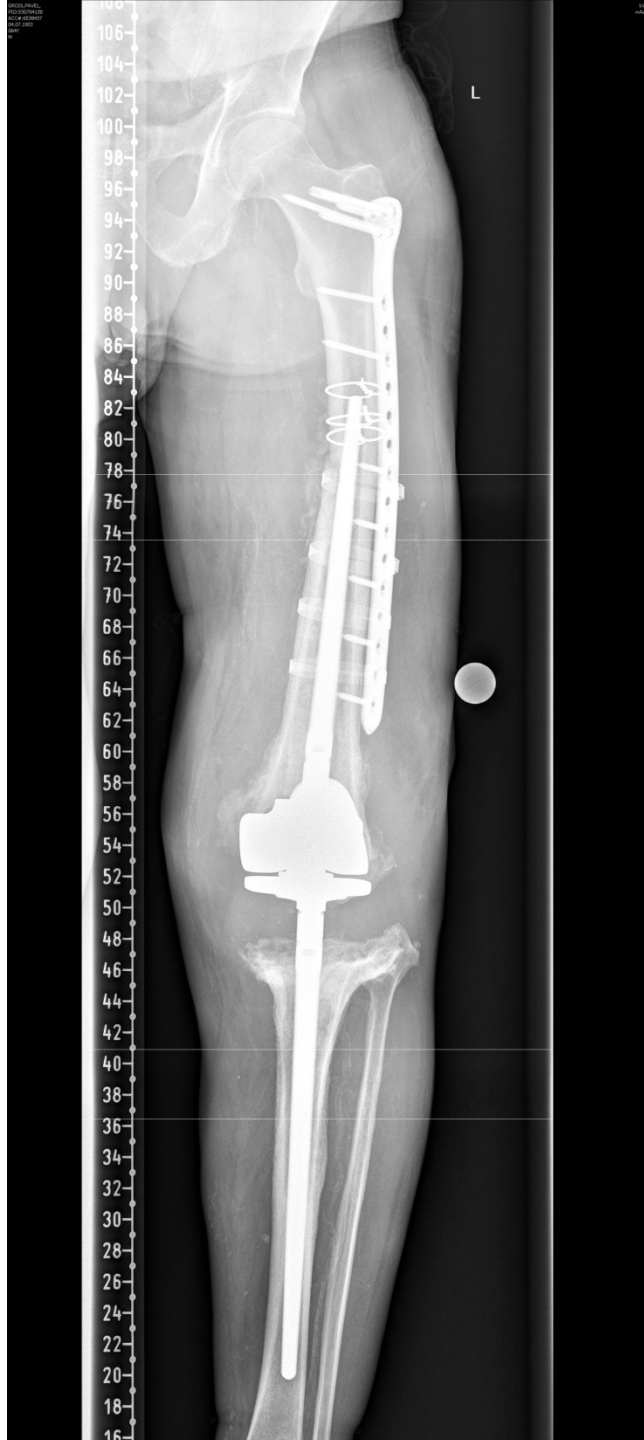
SE:1 IM:1
Kycel L,Koleno L,Noha L
3.187 dGy.cm²

GRČIŠ, PAVEL
PID: 530704138
ACCW: 6492546
04.07.1963
06Y
M

19.04.2018
13:36:22
Nemopace Zgornje, a.o.

SE:1 IM:1
Kocelj L, Berec L, Pempur L, Koleno L, Ravnica L

JONAS, VLASTIMIL,
PID:6104174501
ICC#:1574971
17.04.1951
M

kV:65
mAs:5

L

ap

18.10.2013

SE:1 IM:1

JONAS,VLASTIMIL,
PID:6104170501
ACC#:6416740
17.04.1961
056Y
M

KV:85
mAs:2
L

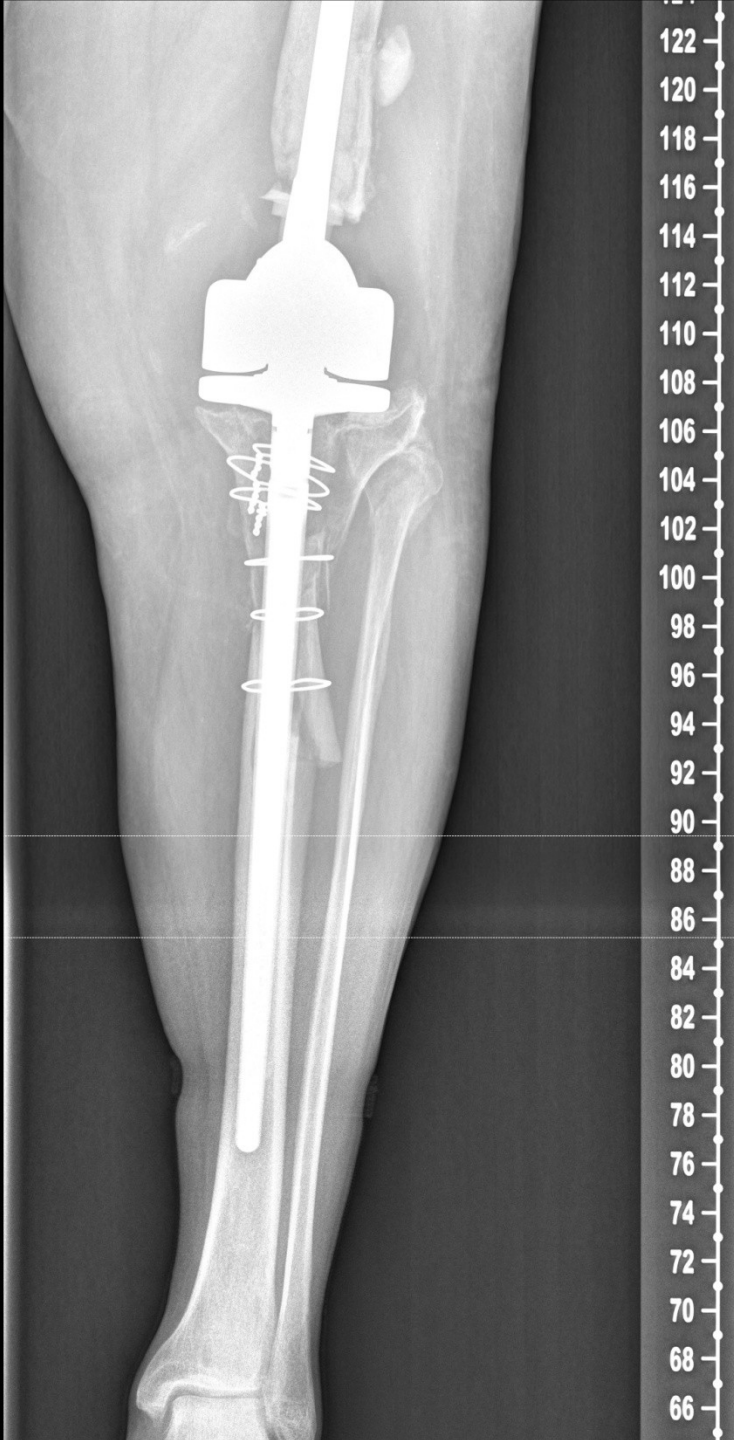
102
100
98
96
94
92
90
88
86
84
82
80
78
76
74
72

16.02.2018
12:15:11
Nemocnice Znojmo, p.o.

SE:1 IM:1
Berec L,Femur L,Koleno L
1.176 dGy,cm^2

JONAS_VLASTIMIL
R009104170001
R009104170001
17.04.1963
1007
H

kv:
ma:

L

122
120
118
116
114
112
110
108
106
104
102
100
98
96
94
92
90
88
86
84
82
80
78
76
74
72
70
68
66

Přítomnost TEP u pacienta =
locus minoris resistentiae

ATB prevence při
interkuretním infektu
podobně jako po
kardiologických operacích

RHB PO TEP COXAE

PŘEDOPERAČNÍ PŘÍPRAVA-
SEZNÁMENÍ SE S PACIENTEM
POOPERAČNÍ PRŮBĚH
NÁCVIK CHŮZE O FH
ZAKÁZANÉ POHYBY
BROŽURKA

Cíl rehabilitace

- Flexe kolene
- Plná extenze
- Protahení zkrácených svalových skupin
- Posílení slabých svalových skupin
- Stabilizace kloubu
- Nácvik soběstačnosti pacienta
- Zlepšení celkové kondice pacienta

DEN OPERACE- O. DEN

- Prevence pooperačních komplikací
- Správná poloha operované DK
- Elevace DK
- Izometrické cvičení
- Ledování

1.DEN

KONDIČNÍ CVIČENÍ

CVIČENÍ OPEROVANÉHO

KLOUBU

ODSTRANĚNÍ DEROTAČNÍ BOTY

2.DEN

KONDIČNÍ CVIČENÍ
CVIČENÍ OPEROVANÉHO
KLOUBU
SED
CHŮZE

3.-10.DEN

CVIČENÍ OPEROVANÉHO KLOUBU-
NÁCVIK SPRÁVNÝCH
STEREOTYPŮ-

AKTIVNÍ POHYB,PASIVNÍ,AKTIVNÍ
S DOPOMOCÍ, PROTI ODPORU

POLOHY:LEH NA ZÁDECH ,NA
NEOPEROVANÉM BOKU,NA
BŘIŠE,VSEDĚ,VE STOJE

3.-10.DEN

motodlaha

CHŮZE O FH

SPRÁVNÁ VÝŠKA HOLÍ

SPRÁVNÁ OBUV

FIXACE TRUPU

NÁCVIK JEDNOTLIVÝCH FÁZÍ

KROKU

CÍL REHABILITACE

- PREVENCE POOPERAČNÍCH KOMPLIKACÍ
- NÁCVIK SOBĚSTAČNOSTI
- ODBOURÁVÁNÍ ŠPATNÝCH STEREOTYPŮ

INDIVIDUELNÍ PŘÍSTUP

VĚK

PSYCHIKA

INTELIGENCE

FYZICKÁ KONDICE

HMOTNOST PACIENTA

PRŮBĚH OPERACE-KOMPLIKACE

Komplikace

- Otoky kolen
- Náplň
- Bolest
- Pasivita pacienta

Děkuji za pozornost